

SELETUSKIRI
regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Perioodi 2023–2027 sealihatootja tootlikkuse suurendamise investeeringutoetus“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Perioodi 2023–2027 sealihatootja tootlikkuse suurendamise investeeringutoetus“ eelnõu (edaspidi *eelnõu*) kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (edaspidi *ELÜPS*) § 7 lõike 2, § 12 lõike 3, § 24 lõike 1 ja § 30 lõike 9 alusel. Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115¹ artikliga 73.

Eelnõuga kehtestatakse „Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027“ (edaspidi *strateegiakava*) sekkumise liigi „Investeeringud“ sekkumise 2.7 „Põllumajandustootjate tootlikud investeeringud“ raames antava sealihatootja tootlikkuse suurendamise investeeringutoetuse (edaspidi *toetus*) andmise ja kasutamise tingimused ning kord. Tegemist on maaelu arengu toetusega, mida antakse Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (edaspidi *EAFRD*) strateegiakava alusel, mis kinnitati Euroopa Komisjoni 11. novembri 2022. aasta rakendusotsusega.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artiklis 5 sätestatakse ELi toimimise lepingu artiklis 39 sätestatud Euroopa Liidu Ühise Põllumajanduspoliitika (edaspidi *ÜPP*) eesmärkidega kooskõlas olevad üldeesmärgid EAFRD-st eraldatava toetuse abil põllumajandustootmise, toiduainete tootmise ja maapiirkondade kestliku arengu parandamiseks. Üldeesmärkide täitmiseni jõutakse sama määruse artiklis 6 sätestatud erieesmärkide kaudu. Strateegiakava kohaselt lähtutakse sealihatootja tootlikkuse suurendamise investeeringutoetuse puhul erieesmärkidest 2 „Suurendada turule orienteeritust ja põllumajandusettevõtete konkurentsivõimet nii lühi- kui ka pikaajaliselt, pöörates suuremat tähelepanu teadusuuringutele, tehnoloogiale ja digitaliseerimisele“ ja erieesmärgist 9 „Parandada Euroopa Liidu põllumajanduse reageerimist ühiskonna nõudlusele toidu ja tervise osas, siia alla kuulub kvaliteetne, ohutu ja toitev toit, mis on toodetud kestlikul viisil, toidu raiskamise vähendamine, samuti loomade heaolu parandamine ja antibiootikumiresistentsuse vastu võitlemine.“

Sekkumise eesmärk on põllumajandustootjate majandusliku võimekuse ja konkurentsivõime tõstmine. Sekkumine tuleneb vajadusest tõsta põllumajanduse ja toidusektori ettevõtjate konkurentsivõimet, keskkonna, kliima ja ressursitõhususe alast tulemuslikkust.

Põllumajandussektorile kujunes 2025. aasta keeruliseks. Muutlik ilm ja erakordsed sademed segasid põllutöid, pidurdasid taimede arengut ning vähendasid nii saagikust kui ka saagi kvaliteeti, samal ajal kui liigniiskus ja tugevad temperatuurikõikumised suurendasid tootmiskulusid. Loomakasvatustes raskendas olukorda Aafrika seakatk, mis vähendas sigade tootmismahtu ja mõjutas tuluootusi. Sigu oli Statistikaameti andmetel 2025. aasta lõpus 197 800 (30% vähem kui aasta tagasi). Sigade arvukus sai tõsise hoobi 2025. aasta suvel levinud Aafrika seakatku tõttu, kui 11 taudipuhangus hukkus või hukati üle 62 000 kodusea. Sigu pidas 2025. aasta lõpus 88 loomapidajat ja tegevuskohti oli 140. Ka elussigade eksport on ajavahemikul 2021–2025 oluliselt vähenenud nii väärtuselt kui koguselt, olles 2025. aastal juba viis korda väiksem kui 2021.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 6.12.2021, lk 1–186).

Elussigade import püsis aastatel 2021–2025 enamasti väikesemahulisena, kuid 2025. aastal toimus järsk hüpe: imporditi rekordilised 21 647 siga, võrreldes varasemate aastate mõnesaja loomaga. Selle märkimisväärse kasvu põhjuseks oli sigade Aafrika katku puhangu tõttu Eestis ulatuslik sigade hukkamine, mistõttu tuli kodumaise seakasvatuse taastamiseks suures koguses emiseid ja põrsaid välismaalt importida. Suurem osa (97%) sigadest toodi 2025. aastal Lätist.

Eelnevast tulenevalt sätestatakse selle määrusega toetuse sihtrühmana vaid sealihatootmise tegevusvaldkonna ettevõtjad. Võttes arvesse, et sigade Aafrika katku puhang tõi kaasa suure majandusliku kahju, siis tulenebki selle toetuse fokuseerimine ainult sealihatootjatele selle tegevusvaldkonna hetkeolukorrast ja märkimisväärsest investeeringute tegemise vajadusest, et aidata kaasa emiste arvu suurendamisele, et seeläbi suurendada sealihatootmist eesmärgiga tõsta sealihaga isevarustatuse taset toidujulgeoleku tagamiseks.

Võrreldes teiste põllumajandusettevõtjatele suunatud investeeringutoetuste menetlusprotseduuridega on sellel sekkumisel üks suurem erinevus – peale taotluse rahuldamise otsuse tegemist on toetuse saajal kohustus tõendada Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ametile (edaspidi *PRIA*) kahe kuu jooksul omafinantseeringu olemasolu ning toetuse saaja peab võtma toetatava tegevusega seotud siduvaid kohustusi nelja kuu jooksul. Kui toetuse saaja ei tõenda omafinantseeringu olemasolu või ei võta toetatava tegevusega seotud siduvaid kohustusi kehtestatud tähtajaks või toetatav tegevus ei vasta nõuetele, tunnistab *PRIA* taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks.

Toetuse taotlejatele, kelle taotlused vastavad nõuetele, ent paremusjärjestuse alusel ei kuuluks rahuldamisele, teeb *PRIA* taotluse rahuldamata jätmise otsuse tingimusega, et kui mõni toetuse saaja loobub tegevuse elluviimisest või esinevad muud elluviimist takistavad asjaolud, antakse paremusjärjestuse alusel järgmisele toetuse taotlejale võimalus toetuse taotlemise jätkamiseks.

Tegevuspõhise riigieelarvega seonduvalt panustab toetus „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030²“ põllumajandussaaduste tootmise, väärindamise ja turustamise (tegevussuund 5) eesmärgi – Eesti toidusektor on konkurentsivõimeline nii sise- kui ka välisturul – saavutamisse, mida viiakse ellu regionaal- ja põllumajandusministri kinnitatud „Biomajanduse programmi 2025–2028³“ tegevuse „Põllumajandus- ja toidusektori konkurentsivõime tõstmine“ kaudu.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostasid Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi põllumajanduspoliitika osakonna valdkonnajuht Janeli Tikk (625 6299, janeli.tikk@agri.ee) ning sama osakonna nõunik Kai Kruusamäe (5662 7932, kai.kruusamae@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õiguskonkordantsuse osakonna nõunik Jaana Lepik (5669 1973, jaana.lepik@agri.ee). Keeleliselt toimetas eelnõu Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õiguskonkordantsuse osakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb viiest peatükist ja 24 paragrahvist.

Eelnõu §-s 1 kehtestatakse määruse reguleerimisala.

Eelnõu eesmärk on kehtestada strateegiakava sekkumise 2.7 „Põllumajandustootjate tootlikud investeeringud“ raames antava sealihatootja tootlikkuse suurendamise investeeringutoetuse

² Kättesaadav Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi veebilehelt: <https://www.agri.ee/pollumajanduse-ja-kalanduse-valdkonna-arengukava-aastani-2030>.

³ Kättesaadav Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi veebilehelt: <https://www.agri.ee/sites/default/files/documents/2025-02/programm-2025-2028-biomajandus.pdf>.

andmise ja kasutamise tingimused ning kord. Tulenevalt ELÜPS § 24 lõikest 1 on valdkonna eest vastutaval ministril ehk regionaal- ja põllumajandusministril õigus sätestada maaelu arengu toetuse andmise ja kasutamise täpsemad tingimused ning kord. Selle volitusnormi alusel sätestatakse eelnõus toetuse andmise eesmärk, toetatavad tegevused, toetuse vorm, määr ja suurus, abikõlblikud kulud, kulude mõistlikkuse tõendamine, ostumenetlus riigihangete registris, toetuse taotleja, nõuded toetuse taotlejale, taotluse esitamine ja taotluste esitamise tähtaeg, nõuded taotlusele, taotluse kontrollimine, taotluse hindamine, taotluse rahuldamine ja rahuldamata jätmine, uue toetuse taotleja kaasamine menetlusse, toetatava tegevuse elluviimise ja kestuse nõuded, toetuse saaja kohustused, maksetaotluse esitamine ja nõuded maksetaotlusele, maksetaotluse kontrollimine, toetuse maksmine, toetatava tegevuse rahastamine enne kulutuste tegemist, dokumentide säilitamine ning toetuse saaja andmete avalikustamine.

Eelnõu §-s 2 on sätestatud toetuse andmise eesmärk.

Toetuse andmise eesmärk on suurendada sealihatootjate majanduslikku võimekust, konkurentsivõimet, loomade heaolu ja bioohutust loomapidamisettevõttes.

Eelnõu §-s 3 sätestatakse toetatavad tegevused ehk tegevused, mille kohta toetust antakse.

Eelnõu § 3 lõikes 1 sätestatakse, et toetust antakse üksnes selliste tegevuse elluviimiseks, mis on vajalikud loomakohtade arvu ja loomade heaolu suurendamiseks ning millega panustatakse toetuse andmise eesmärgi saavutamisse. Täpsemalt on selgitatud toetuse andmise eesmärki eelnõu § 2 selgitava osa juures. Kuna toetus suunatud sealihatootjatele, peab suurenema just sigadele mõeldud loomakohtade arv ja sigade heaolu.

Eelnõu § 3 lõike 1 punktis 1 sätestatakse, et üheks toetatavaks tegevuseks on toetuse andmise eesmärgi saavutamiseks vajaliku ehitise ehitamine ehitusseadustikus sätestatud tingimustel ja korras.

Ehitusseadustiku § 3 lõike 3 kohaselt ehitis on hoone või rajatis. Hoone on väliskeskkonnast katuse ja teiste välispiiretega eraldatud siseruumiga ehitis. Rajatis on ehitis, mis ei ole hoone.

Selle määruse tähenduses on ehitamine ehitise püstitamine, ehitise rajamine, ehitise paigaldamine, ehitise laiendamine, ehitise rekonstrueerimine. Ehitise lammutamine ei ole eraldi toetatav, välja arvatud juhul, kui ehitatakse lammutatud ehitise asukohale uus või sellega olemuslikult sarnane ehitis või kui lammutamine moodustab osa ehitusprojektis ettenähtud ehitustöödest. Ehitusseadustiku § 4 lõikes 4 sätestatakse, et ehitise lammutamine on ehitamine, mille käigus ehitis eemaldatakse või likvideeritakse osaliselt või täielikult. Kui lammutamise eesmärk on ehitada lammutatud ehitise asukohale sellega olemuslikult sarnane ehitis, võib seda käsitleda ehitise ümberehitamisena ehk taastamisena. Kui lammutamise eesmärk on ehitada lammutatud ehitise asukohale olemuslikult uus ehitis, on tegemist ühe ehitise lammutamise ja teise ehitise ehitamisega, see tähendab püstitamise või rajamisega. Ehitis on olemuslikult sarnane, kui selle kasutusotstarve, arhitektuuriline lahendus ja maht ei muutu. See tähendab, et kui ehitis lammutatakse ja selle asemele ehitatakse ehitis ehk olemasolev ehitis taastatakse või rajatakse uus ehitis või püstitatakse uus ehitis, siis on see toetatav tegevus, kuid üksnes lammutamiseks toetust taotleda ei saa. Ehitise parendamine ei ole samuti abikõlblik.

Ehitamine hõlmab ehitise ehitamist koos selle oluliste osadega. Ehitise olulised osad on tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 55 lõike 1 kohaselt asjad, millest see ehitis on ehitatud või mis on sellega püsivalt ühendatud ja mida ei saa eraldada ehitist või eraldatavat asja oluliselt kahjustamata. See tähendab, et ehitise olulised osad on asjad, milleta hoonet ei saaks tavaarusaama kohaselt käsitada valmisolevana ehk terviklikuna.

Eelnõu § 3 lõike 1 punkti 2 kohaselt toetatakse toetuse andmise eesmärgi saavutamiseks vajaliku materiaalse vara soetamist (sealhulgas masin või seade). Materiaalne vara võib olla nii statsionaarne kui ka mobiilne. Näiteks võib statsionaarne seade olla kirjeldatud ka ehitusprojekti. Lisaks masinatele ja seadmetele loetakse materiaalse vara hulka üldjoontes sellised objektid (konteiner, soojak, mahutid), mis ei ole ehitised ehitusseadustiku tähenduses või masinad või seadmed, kuid mida kasutatakse sealihatootmise tegevusvaldkonnas. Näiteks selliseks materiaalseks varaks võib olla hukkunud loomade või nende korjaste konteinerhoidla, kütusemahutid, et tagada energiaga varustatus elektrikatkestuste korral jms. Samuti toetatakse ka sealihatootmise tegevusvaldkonnas tegutsemiseks vajalike sisseseadete nagu näiteks jahutus- või kütteseadmete soetamist, mis moodustavad koos ehitisega terviku.

Eelnõu § 3 lõike 2 kohaselt võib toetust anda ehitise ehitamiseks või materiaalse vara soetamiseks, mis on vajalikud sealihatootmise tegevusvaldkonnas tegutsemiseks vajalike sisendite varustuskindluse tagamiseks ja isevarustatuse taseme tõstmiseks, kuid üksnes juhul, kui toetust taotletakse sellise ehitise ehitamiseks või materiaalse vara soetamiseks, mis on vajalikud sigadele mõeldud loomakohtade arvu ja sigade heaolu suurendamiseks ning millega panustatakse §-s 2 sätestatud eesmärgi saavutamisse. See tähendab, et toetust üksnes sisendite varustuskindluse tagamiseks ja isevarustatuse taseme tõstmiseks vajaliku ehitise ehitamiseks või materiaalse vara soetamiseks taotleda ei saa.

Eelnõu § 3 lõike 3 kohaselt, kui toetust antakse omatarbeks taastuvenergia tootmiseks vajaliku ehitise ehitamiseks või materiaalse vara soetamiseks, peab see tegevus olema kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2018/2001⁴ taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta ning selle tegevuse elluviimise tulemusena ei tohi saadav tootmisvõimsus ületada toetuse saaja aastast omatarbimise ulatust.

Toetuse taotleja esitab andmed, milline oli tema elektri ja soojuse (kokku) tarbimine (kWh) taotlemise aastale vahetult eelneval aastal ehk teabe selle kohta, kui suur oli tema energiakulu (kWh) kokku taotlemise aastale vahetult eelneval aastal ja kui suur oli tema olemasolev taastuvenergia tootmisvõimsus (kW) ning kui suur on tema taastuvenergia tootmisvõimsus (kW) ja aastane toodetav energia kogus (kWh) pärast toetatava tegevuse elluviimist.

Elektrienergia müümine elektrivõrku on lubatud eeldusel, et selle aastas müüdud kogus ei ületa toetuse saaja poolt aastas maksimaalselt tarbitavat elektrienergia kogust. Kuna ettevõtte elektritarbimise vajadus ei pruugi olla pidev ja ühtlane ning ka elektrienergia tootmine võib olla tsükliline, siis on ajutiselt üle jääva elektrienergia müümine lubatud.

Eelnõu § 3 lõike 4 kohaselt, kui toetust antakse ehitise ehitamiseks, peavad ehitise ja sellealune maa olema toetuse taotleja omandis või on ehitisealusele maale toetuse taotleja kasuks seatud hoonestusõigus vähemalt eelnõu § 16 lõikes 3 sätestatud sihipärase kasutamise perioodi lõpuni. Juhul kui ehitise ja sellealune maa on kaasomandis, siis tuleb toetuse taotlejal tagada, et tal on õigus ja võimalus ellu viia toetatav tegevus ning seda sihtotstarbeliselt kasutada vähemalt eelnõu § 16 lõikes 3 sätestatud sihipärase kasutamise perioodi lõpuni. Asjaõigusseaduse § 71 lõike 4 alusel on kaasomanikul ühise asja suhtes kolmandate isikute ees kõik omaniku õigused. Kui toetuse taotleja ei saa kaasomanike kokkuleppele või selle muutmise tõttu toetatavat tegevust ellu viia ega seda sihtotstarbeliselt kasutada vähemalt sihipärase kasutamise perioodi lõpuni, siis tuleb toetus tagasi nõuda.

Eespool nimetatud nõudega tagatakse, et toetuse taotlejal on õiguslik alus ehitist sihtotstarbeliselt kasutada vähemalt sihipärase kasutamise perioodi lõpuni. PRIA kontrollib nimetatud nõude täitmist kinnistusraamatust.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328 21.12.2018, lk 82).

Eelnõu § 3 lõike 5 kohaselt, kui toetust taotletakse materiaalse vara soetamiseks, mis paigaldatakse ehitisse või mida kasutatakse ehitises, siis peab see ehitis olema toetuse taotleja otseses valduses asjaõiguslikul, omandiõiguse, hoonestusõiguse või kasutusvalduse alusel vähemalt eelnõu § 16 lõikes 3 sätestatud sihipärase kasutamise perioodi lõpuni. Sellega tagatakse, et toetuse taotlejal on õigus ja võimalus toetatavat tegevust viia ellu ning kasutada seda sihtotstarbeliselt teatud ajavahemiku jooksul.

Eelnõu § 3 lõike 6 kohaselt ei ole toetusõiguslikud tegevused, mis on füüsiliselt lõpetatud või täielikult ellu viidud enne, kui taotlus on PRIA-le esitatud. Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 86 lõike 4 kolmandale lõigule, ei ole tegevused ja toimingud toetusõiguslikud, kui need on füüsiliselt lõpetatud või täielikult ellu viidud enne, kui taotlus on korraldusasutusele esitatud, olenemata sellest, kas kõik seonduvad maksed on tehtud või mitte. Toetuse taotleja võib enne taotluse esitamist olla tegevuste elluviimisega alustanud, kuid ei tohi olla taotluse esitamise ajaks nende elluviimist lõpetanud. Näiteks võib teha ettevalmistusi hoone püstitamiseks, ent hoone ei tohi olla täielikult valmis enne kui taotlus on PRIA-le esitatud.

Normi eesmärk on vältida toetuste andmist tegevustele, mille tegemiseks ei ole avalikke toetusi vaja, kuna need on juba ära tehtud. Kui tegemata jäetud etapp võrreldes tehtud töödega on marginaalne, võis olla etapi tegemata jätmise eesmärk hoopis luua soodustuse saamiseks nõutavad tingimused kunstlikult. Tegevus on füüsiliselt lõpetatud ka siis, kui kasutusvalmiduseks vajalikud toimingud nagu üleandmise-vastuvõtmise akti ei ole veel alla kirjutatud, kasutusluba saadud vms.

Kui projektiga on algust tehtud, kuid see ei ole füüsiliselt lõpetatud, on projekt iseenesest toetuskõlblik, kuid enne taotluse esitamist tekkinud kulud ei ole abikõlblikud. Abikõlblikud on kulud, mis tekivad pärast taotluse esitamist.

Eelnõu §-s 4 sätestatakse toetuse vorm, määr ja suurus.

Eelnõu § 4 lõikes 1 sätestatakse, et toetust antakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 83 lõike 1 punkti a kohaselt tegelikult tekkinud abikõlblike kulude hüvitamisena. See tähendab, et toetust makstakse kuludokumentide alusel.

Eelnõu § 4 lõike 2 kohaselt antakse toetust kuni 65% toetatava tegevuse abikõlblikest kuludest, ehk maksimaalne toetuse määr kõigile toetuse taotlejatele on kuni 65% abikõlblikest kuludest. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 73 lõike 4 kohaselt kehtestavad liikmesriigid toetusele ühe või mitu ülemmäära, mis ei ületa 65% rahastamiskõlblikest kuludest. Strateegiakavas on selle sekkumise puhul sätestatud, et toetust antakse kuni 65% toetatava tegevuse abikõlblikest kuludest.

Eelnõu § 4 lõikes 3 sätestatakse toetuse minimaalseks määraks 15% toetatava tegevuse abikõlblikest kuludest. Minimaalse võimaliku toetuse määra sätestamise eesmärk on tagada, et toetuse andmisega kaasneks ergutav mõju. Kui toetus moodustab toetatava tegevuse abikõlblikest kuludest vähem kui 15%, siis puudub toetusel ergutav mõju ja toetuse taotlejal on tõenäoliselt võimalik viia kavandatavad tegevused ellu ka ilma toetuseta.

Eelnõu § 4 lõikes 4 sätestatakse, et taotletava toetuse minimaalne suurus ühe taotluse kohta on 750 000 eurot. Näiteks kui toetuse taotleja saab toetust summas 750 000 eurot, kuid hiljem abikõlblikud kulud vähenevad ja sellest tulenevalt jääb toetuse suurus alla 750 000 euro, siis toetuse taotlejalt toetust tagasi ei nõuta, kui ta enne oli taotlenud toetust vähemalt 750 000 euro ulatuses.

Eelnõu § 4 lõikes 5 sätestatakse toetuse maksimaalne suurus. Toetuse maksimaalne suurus kogu strateegiakava programmiperioodi (2023–2027) jooksul on üldjuhul 2 500 000 eurot, kui

investeering seisneb muus, kui uue ja tervikliku loomakasvatusehitise ehitamises. Näiteks tehakse investeering nii võrdepõrsa kui ka nuumakohtadesse, et võtta kasutusse olemasolevad tühjad emisekohad. Igal juhul peab investeeringu tulemusel suurenema sigadele mõeldud loomakohtade arv ja sigade heaolu. 2 500 000 euro hulka peavad mahtuma ka investeeringud sealihatootmise tegevusvaldkonnas tegutsemiseks vajalike sisendite varustuskindluse tagamiseks ja isevarustatuse taseme tõstmiseks.

Eelnõu § 4 lõikes 6 sätestatakse erand, mille kohaselt toetuse maksimaalne suurus kogu strateegiakava programmiperioodi (2023–2027) jooksul on 6 500 000 eurot ühe toetuse taotleja kohta, kui toetatavaks tegevuseks on eelkõige emiste (emistele lisaks võivad olla ka võrdepõrsad) pidamiseks ettenähtud uue ja tervikliku loomakasvatusehitise ehitamine. Terviklikuks loomakasvatusehitiseks loetakse loomakasvatusehitist koos selle igapäevaseks toimimiseks vajaliku sõnnikuhoidlaga. Kui toetust taotletakse aga muudeks tegevusteks kui emiste pidamiseks ettenähtud uue tervikliku loomakasvatusehitise ehitamiseks, siis toetuse maksimaalne suurus on 2 500 000 eurot.

Eelnõu § 4 lõikes 7 sätestatakse, et ühte kontserni kuuluvad ettevõtjad või konkurentsiseaduse (edaspidi *KonkS*) § 2 lõike 4 tähenduses valitseva mõju kaudu üksteisega seotud ettevõtjad loetakse üheks toetuse taotlejaks ning nad ei saa kokku taotleda toetust rohkem kui 6 500 000 eurot strateegiakava perioodil. Näiteks kui kontserni A (emaettevõtja) kuuluvad ettevõtjad B (tütarettevõtja) ja C (tütarettevõtja). Ettevõtja A (emaettevõtja) ja ettevõtja B (tütarettevõtja) soovivad nimetatud toetust taotleda. Ettevõtja A ja ettevõtja B mõlemad taotlevad toetust 4 000 000 eurot. Kui ettevõtjale A määrati juba toetust 4 000 000 euro ulatuses, siis ettevõtjale B saab maksimaalset määrata toetust 2 500 000 euro ulatuses, sest nad loetakse üheks ettevõtjaks. Kui näiteks ühte kontserni kuuluv üks ettevõtja taotleb toetust 3 250 000 euro ulatuses ja samasse kontserni kuuluv teine ettevõtja taotleb samuti 3 250 000 eurot, siis täidavad nad maksimaalse 6 500 000 euro suuruse toetuse nõude, sest selle määruse tähenduses loetakse nad üheks ettevõtjaks, kellele kohaldub maksimaalne 6 500 000 euro suurune toetus. Olenemata sellest, kas kontserni kuuluvad ettevõtjad taotlevad toetust emiste pidamiseks ettenähtud uue tervikliku loomakasvatusehitise ehitamiseks (eelnõu § 4 lõike 6) või toetatava tegevuse elluviimise tulemusena emiste arv suureneb (investeering tehakse loomakohtade arvu suurendamiseks vajalike võrdepõrsa- või nuumakohtadesse eelnõu § 4 lõike 5 kohaselt), siis ühte kontserni kuuluvatele ettevõtjatele ei anta toetust kokku rohkem kui 6 500 000 eurot. Igale ühte kontserni kuuluvale ettevõtjale või valitseva mõju kaudu üksteisega seotud ettevõtjale kehtib minimaalne toetuse suurus 750 000 eurot (eelnõu § 4 lõike 4), mitte seotud ettevõtjate peale kokku.

Ühte kontserni kuuluvate ettevõtjate osas kohaldatakse äriseadustiku (ÄS) §-i 6, mille kohaselt, kui üks äriühing on teises äriühingus osanik või aktsionär ning omab seal häälteenamust, nimetatakse osalevat ühingut emaettevõtjaks ja ühingut, kus ta osaleb, tütarettevõtjaks. Emaettevõtja tütarettevõtjaks on ka ühing, kus häälteenamus on teisel tütarettevõtjal või tütarettevõtjatel üksinda või koos emaettevõtjaga. Tütarettevõtjaks on ka ühing, kus teine ühing (emaettevõtja) omab selle osaniku või aktsionärina lepingu alusel või ilma selleta valitsevat mõju. Emaettevõtja koos tütarettevõtjatega moodustab kontserni. Kontsern ei ole piiratud Eesti Vabariigi territooriumiga.

KonkS § 2 lõike 4 tähenduses valitsevat mõju omavad ettevõtjateks on ettevõtjad, kellest üks omab teise suhtes KonkS § 2 lõike 4 mõistest valitsevat mõju. KonkS § 2 lõike 4 kohaselt on valitsev mõju võimalus ühe või mitme ettevõtja poolt ühiselt või ühe või mitme füüsilise isiku poolt ühiselt teise ettevõtja aktsiate või osade omamise kaudu, tehingu või põhikirja alusel või muul viisil otseselt või kaudselt mõjutada teist ettevõtjat, mis võib seisneda õiguses:

- 1) oluliselt mõjutada teise ettevõtja juhtorganite koosseisu, hääletamist või otsuseid või
- 2) kasutada või käsutada teise ettevõtja kogu vara või olulist osa sellest.

Eelnõu §-s 5 sätestatakse abikõlblikud kulud.

Eelnõu § 5 lõikes 1 sätestatakse, et abikõlblikud on toetatava tegevuse elluviimiseks vajalikud kulud, mis on tehtud sihtotstarbeliselt, mõistlikult ja majanduslikult soodsaimal viisil ning on tehtud kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikliga 73 ja on vajalikud toetuse eesmärgi saavutamiseks. See tähendab, et kulud, mille kohta toetust taotletakse, peavad olema majanduslikult otstarbekad ja vajalikud toetuse eesmärgi saavutamiseks. Samuti ei tohi kavandatavad ning tehtavad kulud olla põhjendamatult kõrged võrreldes tavaliselt sarnase tegevuse eest tasutava hinnaga. Nimetatud nõude eesmärgiks on tagada kasutatava toetusraha otstarbekas ja säästlik kasutamine.

Eelnõu § 5 lõikes 2 sätestatakse, et kui toetust taotletakse ehitise ehitamiseks, siis on abikõlblikeks kuludeks ehitise püstitamise, rajamise, paigaldamise, laiendamise ja rekonstrueerimise kulu. Ehitise lammutamise maksumus on abikõlblik kulu üksnes juhul, kui lammutatud ehitise asukohale ehitatakse uus või sellega olemuslikult sarnane ehitis või lammutamine moodustab osa ehitusprojektis ettenähtud ehitustöödest. See tähendab, et kui ehitise lammutatakse ja selle asemele ehitatakse ehitise ehk olemasolev ehitise taastatakse või rajatakse uus ehitise või püstitatakse uus ehitise, siis on ehitise lammutamise kulud abikõlblikud kulud. Samuti loetakse ehitise ehitamise puhul abikõlblike kulude hulka ka ehitusseadustiku alusel tehtava omanikujärelevalve kulud, kuid üksnes selle hoone või rajatise puhul, mille ehitamiseks toetust taotletakse.

Ehitamine hõlmab ehitise ehitamist koos selle oluliste osadega. Ehitise olulised osad on tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 55 lõike 1 kohaselt asjad, millest see ehitise on ehitatud või mis on sellega püsivalt ühendatud ja mida ei saa eraldada ehitist või eraldatavat asja oluliselt kahjustamata. See tähendab, et ehitise olulised osad on asjad, milleta hoonet ei saaks tavaarusaama kohaselt käsitada valmisolevana ehk terviklikuna.

Ehitise omanikujärelevalvet on täpsemalt selgitatud ehitusseadustiku §-s 20. Omanikujärelevalve on oluline, sest ehitise peab olema projekteeritud ja ehitatud hea ehitustava ning ehitamist ja ehitusprojekti käsitlevate õigusaktide kohaselt ega või tekitada ohtu inimese elule, tervisele, varale või keskkonnale.

Eelnõu § 5 lõike 3 kohaselt, kui toetust taotletakse materiaalse vara soetamiseks, siis loetakse abikõlblike kulude hulka materiaalse vara soetamise, kohaletoomise, paigaldamise, seadistamise või müüja poolt selle kasutamise väljaõppe kulu, näiteks kui seadme eripära tõttu saab seda paigaldada üksnes seadme müüja või kvalifitseeritud spetsialist. Kui materiaalse vara kasutamine eeldab selle müüja või paigaldaja poolset esialgset väljaõpet, sealhulgas tutvustust, siis ka need kulud on abikõlblikud. Lisaks loetakse abikõlblike kulude hulka soetatava materiaalse vara kasutamiseks vajaliku tarkvara ja riistvara soetamise ja selle paigaldamise või seadistamise kulu. Abikõlblike kulude hulka ei loeta tarkvara ja riistvara soetamist ilma materiaalse vara soetamiseta.

Eelnõu § 5 lõike 4 kohaselt on kasutatud materiaalse vara soetamise kulu abikõlblik, kui see vara on taotluse esitamise hetkel toodetud vähem kui viis aastat tagasi, selle soetamiseks ei ole kasutatud toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest ega muud tagastamatut riigiabi ning selle hind ei ületa selle turuväärtust ja on uue samaväärse materiaalse vara hinnast madalam.

Kasutatud materiaalse vara soetamise võimaldamisega vähendatakse nõudlust uue materiaalse vara järele, mis omakorda vähendab näiteks nende tootmiseks vajaminevat energiakasutust, heitkoguseid ja tootmise jäätme hulka. Näiteks on kasutatud seadmel võrreldes uue samaväärsega madalam hind, mis võimaldab toetuse taotlejal seda seadet soetada ka olukorras, kus uue samaväärse seadme soetamine ei oleks toetuse taotlejale jõukohane. Kasutatud materiaalse vara puhul kontrollitakse üldjuhul materiaalse vara vanust tootja tehnilise passi andmete, ostu-

müügilepingute, tootja poolt väljaantud garantiidokumentide, müüja kinnituste jms dokumentatsiooni kaasabil.

Eelnõu § 5 lõike 5 kohaselt on abikõlblik ka toetuse abil elluviidava tegevuse ja strateegiakavaga seotud tähistamiseks kasutatava sümboli ja teavitustegevuse kulu ehk EAFRD fondi vahenditest objektide tähistamise maksumus loetakse abikõlblike kulude hulka. Toetuse saajal on kohustus näidata avalikkusele, et tegemist on EAFRD toetuse abil elluviidava tegevusega, kasutades selleks ettenähtud sümboleid ja teavitustegevusi. Millised sümboleid ja millisel moel tuleb kasutada ja milliseid teavitustegevusi teha, on sätestatud komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/129⁵ II ja III lisas.

Eelnõu § 5 lõikes 6 on selgitatud, millised kulud ei ole abikõlblikud.

Näiteks on mitteabikõlblikud maa soetamiseks tehtud kulutused, käibemaks, riigilõiv, trahv, finantskaristus ja vaide ning kohtumenetluse korral menetluskulud; mitmesugused tegevus- ja üldkulud, näiteks remondi-, rendi-, üüri-, side-, reklaami- ja koolituskulu, samuti kulutused õigusteenusele või raamatupidamisteenusele või muud kulud, mis ei ole toetatava tegevuse elluviimisega otseselt seotud kulud. Abikõlblik ei ole ka toetuse taotlemiseks ettevalmistava töö tegemiseks tehtud kulu nt ekspertiisihinnangu tellimine, äriplaani koostamine, turu-uuringu teostamine.

Mitteabikõlblik kulu on ka tasu toetuse taotleja enda ja tema töötaja tehtud töö eest. Kui erinevad veo- või sõidukulud ei ole seotud materiaalse vara veo, paigaldamisega või seadistamisega, siis ei ole need kulud ka abikõlblikud. Eesmärk on vältida olukordi, kus soetatava materiaalse vara veokulusid nii-öelda peidetakse materiaalse vara hinna sisse. Samuti on mitteabikõlblik veovahendi ning selle haagise soetamise kulu.

Mitteabikõlblikuks kuluks loetakse ka liisingumakse, kui liisinguandja ei ole krediitiasutuste seaduse alusel tegutsev krediidi- või finantseerimisasutus.

Topeltrahastamise vältimiseks on mitteabikõlblik kulu, mille kohta on toetuse taotleja juba saanud toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisabi vahenditest või muud tagastamatut riigiabi. Eelkõige on siinkohal mõeldud teisi strateegiakava alusel antavaid toetusi või struktuurifondide vahenditest saadud abi ja toetusi. Eriti tähelepanelik tuleb olla toetuste osas, milles sätestatud toetatavate tegevuste osas esineb käesolevas määruses sätestatud toetatavate tegevustega kattuvusi. Näiteks on võimalik regionaal- ja põllumajandusministri 10. märtsi 2025. a määruse nr 23 „Perioodi 2023–2027 põllumajandusettevõtja keskkonna- ja kliimapolitiika eesmärkide saavutamise investeeringutoetus“ või regionaal- ja põllumajandusministri 31. märtsi 2026. a määruse nr 15 „Perioodi 2023–2027 väikese põllumajandusettevõtja arendamise investeeringutoetus“ või regionaal- ja põllumajandusministri 19. mai 2026. a määruse nr 31 „Perioodi 2023–2027 tulundusühistu põllumajanduslike toodete tootmise investeeringutoetus“ raames võimalik toetust taotleda põllumajanduslike toodete tootmiseks, säilitamiseks või toodangu esmamüügi eelseks ettevalmistuseks vajalike ehitiste ehitamiseks kui ka materiaalse vara soetamiseks.

Mitteabikõlblikuks kuluks loetakse toetatava tegevuse elluviimise seisukohast põhjendamatut kulu. Kulu loetakse üldjuhul põhjendatuks, kui kulu on sobiv, vajalik ja tõhus taotluse rahuldamise otsuses või toetuse andmise tingimustes ette nähtud tulemuse saavutamiseks ning see tekib taotluse rahuldamise otsuses või toetuse andmise tingimustes nimetatud toetatavate tegevuste käigus.

⁵ Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/129, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 kohaseid õliseemnete, puuvilla ja veinivalmistamise kõrvalsaadustega seotud sekkumisviise ning liidu toetuse ja ÜPP strateegiakavadega seotud teavitamis-, avalikustamis- ja nähtavusnõudeid käsitlevad normid (ELT L 20, 31.01.2022, lk 197–205).

Samuti on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2021/2115 artikli 73 lõikes 3 kulud, mis on mitteabikõlblikud nagu näiteks põllumajandustoodete tootmise õiguste ostmise, maa ostmise, loomade ost.

Eelnõu §-s 6 on sätestatud nõuded kulude mõistlikkuse tõendamiseks, mis puudutavad toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara maksumust.

Eelnõu § 6 lõikes 1 sätestatakse, et toetuse taotleja peab korraldama ostumenetluse, et välja selgitada toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara mõistlik maksumus. Ostumenetlus korraldatakse olenevalt tellitava töö või teenuse või soetatava vara maksumuse suurusest, kas üksteisest sõltumatute hinnapakkujate käest vähemalt kolme võrreldava hinnapakumuse küsimise kaudu või elektrooniliselt riigihangete registris.

Eelnõu § 6 lõikes 2 sätestatakse piir, mille puhul peab toetuse taotleja tellitava töö või teenuse või soetatava vara hankimiseks võtma vähemalt kolm võrreldavat hinnapakumust. Selliseks piiriks on 20 000–100 000 eurot. Seega kui toetuse taotleja soovib toetatava tegevuse raames tellida tööd või teenust või soetada vara, mille käibemaksuta maksumus ületab 20 000 eurot, kuid jääb alla 100 000 euro, siis peab ta küsima üksteisest sõltumatute hinnapakkujate käest vähemalt kolm võrreldavat hinnapakumust. Sõltumatute hinnapakkujate all mõeldakse selliseid ettevõtteid või isikuid, kes ei ole omavahel seotud, st neil ei ole mingit seost üksteisega, nagu näiteks samasse kontserni kuulumine või ühine juhtimine. Toetuse taotleja ei tohi tugineda ainult ühe hinnapakumuse hinnale, vaid peab võrdlema erinevaid hinnapakumusi, et saada võimalikult õiglane hind. See tagab, et elluviidava tegevuse maksumus on mõistlik ja vastab turutingimustele. Üksteisest sõltumatute hinnapakkujate käest küsitakse vähemalt kolm võrreldavat hinnapakumust üksnes juhul, kui toetuse taotleja ei ole kohustatud eelnõu § 7 lõike 1 sätestatud kohaselt läbi viima ostumenetlust riigihangete registris (ostumenetlus viiakse läbi riigihangete registris, kui elluviidava töö või teenuse või soetatava vara eeldatav abikõlblik käibemaksuta maksumus on 100 000 eurot või sellest suurem). Saadud hinnapakumused peavad olema võrreldavad.

Eelnõu § 6 lõikes 3 sätestatakse, et toetuse taotleja võib küsida alla kolme hinnapakumuse, kui kolme hinnapakumuse küsimine ei ole objektiivselt võimalik. Üldjuhul on konkureerivate hinnapakumuste küsimine ja ostumenetluse korraldamine riigihangete registris vajalik, et tagada läbipaistvus, võrdne kohtlemine ja konkurents. Objektiivselt põhjendatuks loetakse näiteks olukorda, kui turul puudub asjaomase töö, teenuse või vara pakkujate paljususe (näiteks juhul, kui hinnapakumust küsitakse väga uuenduslikul tehnoloogial põhineva seadme kohta või tegemist on eritellimusega valmistatud seadmega). Küll aga peab toetuse taotleja vajadusel selgitama ja põhjendama, miks oli võimatu või ebaapraktiline küsida konkureerivaid hinnapakumusi või jätta korraldamata ostumenetlus riigihangete registris.

Eelnõu § 6 lõige 4 sätestab, milliseid andmeid peab hinnapakumuse sisaldama, kui toetuse taotleja küsib lõike 2 kohaselt võrreldavad hinnapakumused. Hinnapakumuse peab sisaldama toetuse taotleja nime, hinnapakkuja nime, registrikoodi ja kontaktandmeid, hinnapakumuse väljastamise kuupäeva ning töö, teenuse või vara üksikasjalikku kirjeldust ning käibemaksuta ja käibemaksuga maksumust ning vajadusel ka tehniliste tingimuste loetelu, mis osutub tehnilisele spetsifikatsioonile.

Eelnõu § 6 lõikes 5 sätestatakse, milliseid andmeid peab sisaldama hinnapakumuse, kui toetuse taotleja taotleb toetust ehitise ehitamiseks. Kui seadme soetamisel võib toetuse taotleja küsida hinnapakumusi vabas vormis, siis ehitise ehitamise korral on ette nähtud, millised andmed peavad toetatava tegevuse (ehitise ehitamise) hinnapakumuses kajastuma. Sellisteks andmeteks on ehitise nimetus; ehitise ehitisregistri kood; selle katastriüksuse katastritunnus, millel ehitise paikneb või millele kavandatakse ehitise ehitada; ehitise üldkulud ja vastava kululiigi olemasolu

korral ehitise ja välisrajatiste kulud, aluse- ja vundamendikulud, kandetarindite kulud, fassaadielementide kulud, katusekulud, ruumitarindite kulud, pinnakatete kulud, tehnosüsteemide kulud, ehitusplatsi korralduskulud ja ehitusplatsi üldkulud.

Eelnõu § 6 lõike 6 kohaselt kui toetuse taotleja taotleb toetust ehitise ehitamiseks, koostab PRIA selleks vajaliku hinnapakkumuse vormi vastavalt eelnõu § 6 lõikes 5 sätestatule ning avaldab selle oma veebilehel.

Eelnõu § 6 lõikes 7 sätestatakse, et kui toetust taotletakse kasutatud materiaalse vara (eelnõu § 5 lõige 4) soetamiseks, peab toetuse taotleja olema küsinud vähemalt ühe hinnapakkumuse kasutatud materiaalse vara kohta ja vähemalt kaks hinnapakkumust uue samaväärse materiaalse vara kohta.

Eelnõu § 6 lõike 8 kohaselt peab toetuse taotleja hinnapakkumuste küsimisel hoiduma huvide konfliktist. Huvide konfliktina käsitatakse olukorda, kus toetuse taotlejal või tema nimel tegutseval isikul, sealhulgas töötajal, juhatuse liikmel või muul pädeval esindajal, kes on kaasatud ostumenetluse ettevalmistamisse või korraldamisse või kes võib muul moel mõjutada selle ostumenetluse tulemust, on finantsalaseid, majanduslikke või muid isiklikke huvisid, mida võib käsitada tema erapooletust ja sõltumatust kahjustavatena.

Nimetatud piirangutega püütakse vältida toetuse taotleja ja hinnapakkuja omavahelisest seotusest tingitud kokkuleppetehtinguid ja sellest tulenevat ebaausat konkurentsikeskkonda. Näiteks ei ole huvide konfliktist hoidutud olukorras, kus toetuse saaja juhatuse liige võtab hinnapakkumise talle kuuluvalt äriühingult, või olukorras, kus ostumenetlust läbi viiv toetuse taotleja töötaja esitab hinnapäringu talle kuuluvale äriühingule või äriühingule, mille juhatuses ta on. Huvide konflikti olemasolu eeldatakse, kui hinnapakkumine võetakse elukaaslaselt, abikaasalt või lähisugulaselt, neile kuuluvatelt äriühingutelt või äriühingutelt, kelle juhtorganiks nad on. Suurel määral aitab võimalikku huvide konflikti olukorda sisustada tulumaksuseaduse § 8 lõikes 1 sätestatud loetelu isikutest, kelle puhul tuleks üldjuhul huvide konflikti eeldada.

See säte kehtib vaid kolme hinnapakkumuse küsimise ostumenetluse korral. Kui ostumenetlus korraldatakse riigihangete registris, siis see säte ei kehti ehk lubatud on tööd, teenust või vara hankida endaga seotud isikutelt tulumaksuseaduse § 8 tähenduses.

Eelnõu § 6 lõikes 9 sätestatakse, et toetuse taotleja ei või eelnõu § 6 lõikes 2 sätestatud nõude eiramiseks jaotada osadeks toetatava tegevuse raames tellitavat tööd või teenust või soetatavat vara, mis on funktsionaalselt koos toimiv või vajalik sama eesmärgi saavutamiseks. Toetuse taotleja võib jaotada toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara osadeks, kui see on objektiivsetel põhjustel õigustatud.

Eelnõu §-s 7 sätestatakse nõuded riigihangete registris tehtava ostumenetluse kohta.

Eelnõu § 7 lõike 1 kohaselt peab toetuse taotleja korraldama toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara mõistliku maksumuse väljaselgitamiseks ostumenetluse riigihangete registris juhul, kui toetatava tegevuse prognoositav maksumus on 100 000 eurot või sellest suurem, olenemata sellest, kas toetuse taotleja on või ei ole hankekohuslane riigihangete seaduse (edaspidi *RHS*) mõistes.

Ostumenetluse läbiviimiseks kasutab toetuse taotleja menetlusliiki „toetuse saaja ost“ ja hankija alaliiki „toetuse saaja, kes ei ole hankija RHS-i tähenduses“. Ostumenetluse võib läbi viia ka peale PRIA toetuse rahuldamise otsuse tegemist, sellisel juhul esitab toetuse taotleja taotlemisel toetatava tegevuse maksumuse prognoosi. Nõude viia ostumenetlus läbi elektroonselt riigihangete registris eesmärk on tagada avalike vahendite kasutamine konkurentsi tingimustel ja ühiste ühiskondlike eesmärkide tulemuslikum toetamine. Riigihangete registris ostumenetluse

korraldamine tagab läbipaistva protsessi, mis tähendab, et kõik huvitatud osapooled saavad näha, milliseid hankeid on välja kuulutatud, kes on pakkumusi teinud ja millised on pakkumuste tingimused.

Kasutusjuhendid, sh riigihangete registri kasutajajuhend toetuse saajatele, kes ei ole hankekohuslane RHS-i tähenduses, ja korduvad küsimused riigihangete registri kohta on kättesaadavad Rahandusministeeriumi veebilehel⁶. Üldjuhul kui ostumenetlus korraldatakse riigihangete registris, siis on lubatud tööd, teenust või vara hankida ka endaga või omavahel seotud isikutelt.

Eelnõu § 7 lõikes 2 sätestatakse, et juhul kui toetuse taotleja korraldab ostumenetluse pärast taotluse esitamist, tuleb tal toetatava tegevuse maksumuse väljaselgitamiseks koostada selle eeldatav prognoos.

Toetuse taotlemisel on toetuse taotlejal võimalik valida, kas ostumenetlus korraldatakse enne või pärast taotluse esitamist. Kui ostumenetlust enne taotluse esitamist korraldatud ei ole, siis esitab toetuse taotleja taotlemisel toetatava tegevuse kohta selle eeldatava maksumuse prognoosi. Prognoosis tuleb selgelt tõendada, millisel teel töö, teenuse või kauba hind saadi. Tõendiks võib olla näiteks hinnapakkumus, e-poe väljavõte, eksperthinnang, hinnakiri, informatsioon teenust või vara pakkuva ettevõtja veebilehelt. Lisatud informatsioon peab olema kontrollitav ja taasesitatav.

Väljamakstava toetussumma aluseks on ostumenetluse tulemusel kujunenud toetatava tegevuse hinnale vastav tehtud kulutuste tegelik hind. Väljamakstava toetussumma aluseks on seega tehtud kulude tegelik hind ostumenetluse tulemusel saadud hinna piires, mis ei tohi omakorda olla taotletud toetuse summast suurem, millest tulenevalt peabki prognoos olema koostatud realistlikult ning tuginema tegelikele asjaoludele. Toetus makstakse välja ainult toetatava tegevuse abikõlbliku kulu hüvitamiseks.

Eelnõu § 7 lõikes 3 sätestatakse, milliseid andmeid peab sisaldama prognoos ehitise ehitamise maksumuse kohta, kui toetuse taotleja korraldab ehitise ehitamise maksumuse väljaselgitamiseks ostumenetluse pärast taotluse esitamist. Ehitise ehitamise maksumuse prognoos peab sisaldama vähemalt järgmisi andmeid:

- 1) üldandmed ehitise kohta;
- 2) andmed ehitise põhikonstruktsiooni materjalide kohta;
- 3) ehitise maksumus, milles sisaldub välisrajatise kulu, aluse- ja vundamendikulu, kandetarindi kulu, fassaadielemendi kulu, katusekulu, ruumitarindi kulu, pinnakatte kulu, tehnosüsteemi kulu, ehitusplatsi korralduskulu ja ehitusplatsi üldkulu.

Ehitise ehitamise maksumuse prognoosi koostamine enne ostumenetlust riigihangete registris annab esmase teabe, milliseks võib kujuneda ehitise ehitamise maksumus ja millised on hetkel turuhinnad.

Eelnõu § 7 lõike 4 kohaselt koostab PRIA ehitise ehitamise maksumuse prognoosi vormi ja avaldab selle oma veebilehel.

Eelnõu § 7 lõikes 5 sätestatakse tingimused ostumenetluse korraldamisele riigihangete registris. Ostumenetluse riigihangete registris läbiviimise nõude eesmärk on tagada avalike vahendite kasutamine konkurentsi tingimustel ja ühiste ühiskondlike eesmärkide tulemuslikum toetamine. Seega on oluline lähendada RHS-i tähenduses hankijatele ja RHS-i tähenduses mittehankijatele

⁶ Riigihangete registri kasutusjuhendid <https://www.fin.ee/riigihanked-riigiabi-osalused/riigihanked/kasulik-teave-oigusaktid#toetuse-saaja-ost>.

seatud nõudeid, et võimalikult avatult ja läbipaistvalt läbi viia toetusega hüvitatavate kulude tegemise aluseks olevaid hankeid või oste. Ostumenetluse tulemusena peaks konkurentsi korral erinevate pakkumiste võrdlemise teel selguma toetavata tegevuse mõistlik hind, et tagada avalike rahaliste vahendite otstarbekas ja säästlik kasutamine.

Võrreldes teiste 2023–2027 perioodi toetustega on selle toetuse ostumenetluse tingimusena toodud taotleja kohustus (a) kohelda kõiki isikuid võrdselt; (b) jälgida, et kõik isikutele seatavad piirangud ja kriteeriumid oleksid ostumenetluse eesmärgi suhtes proportsionaalsed, asjakohased ja põhjendatud; (c) tagada turuosaliste võrdse ligipääsu ostumenetlusele.

Täiendavate tingimuste sissetoomise vajaduse on põhjendanud praktikas liialt kitsaste pakkumise kvalifitseerumise tingimuste seadmine. Kuigi viidatud põhimõtted on tuletavad ka olemasolevatest sätetest, siis lisatud põhimõtete sõnaselge sätestamine õigusaktis parandab toetuse saaja arusaamist ostumenetluse reeglitest.

Ühest küljest on oluline, et toetuse saaja peab saama valida lepingupartneriks ettevõtja, kes on võimeline lepingut edukalt täitma, ning selleks võib ta kehtestada asjakohaseid ostuesemega seotud kvalifitseerumise tingimusi. Ei saa välistada, et mõne eriliigilise hoone ehitamiseks on sarnase ehitise ehitamise varasem kogemus põhjendatud. Samas väga täpselt ümber ostueseme seatud tingimused võivad olla põhjendamatult kitsendavad ja välistada pakkujad, kellel on objektiivselt vähemalt samaväärne või keerukam projekteerimis- ja ehituskogemus, kuid kelle referentsobjektid ei kuulu täpselt kategooriasse. Kui avaldatud pakkumiste hindamise kriteeriumid on kujundatud ilmselgelt manipuleerivalt ja on põhjendamatult suunatud väga kitsale ringile pakkujatele, võib see mõjutada turul tegelikult valitseva hinna väljaselgitamist. Sellisel juhul ei ole abikõlblikud kulud kooskõlas ELÜPS § 13 lõikes 1 sätestatuga ega taga Euroopa Liidu vahendite säästlikku kasutamist.

Eelnõu § 7 lõikes 6 sätestatakse nõuded pakkumusele, ehk milliseid andmeid peab sisaldama pakkumus, kui ostumenetlus viiakse läbi riigihangete registris.

Eelnõu § 7 lõige 7 sätestab, et toetuse taotleja võib loobuda ostumenetluse korraldamisest riigihangete registris, kui see on objektiivselt põhjendatud, eelkõige kui turul puudub asjaomase töö, teenuse või vara pakkujate paljususe. Objektiivselt põhjendatuks loetakse näiteks olukorda, kui turul puudub asjaomase töö, teenuse või vara pakkujate paljususe nagu näiteks soetatav seade valmistatakse eritellimusel. Küll aga peab toetuse taotleja vajadusel selgitama ja põhjendama, miks oli võimatu või ebapraktiline jätta korraldamata ostumenetlus riigihangete registris.

Eelnõu § 7 lõikes 8 sätestatakse, et toetuse taotleja ei või jaotada riigihangete keskkonnas teostatavat ostumenetlust osadeks eesmärgiga eirata ostumenetluse teostamiseks kehtestatud korda või nõudeid, eriti kui toetatavaks tegevuseks on funktsionaalselt koos toimivad või sama eesmärgi saavutamiseks vajalikud asjad, teenused või ehitustööd. Toetuse taotleja võib jagada toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara osadeks üksnes juhul, kui selleks on objektiivsed põhjused, näiteks kui on tegu täiesti erinevate hangitavate tööde või teenustega, mida ei ole ühekorraga võimalik läbi viia.

Eelnõu §-s 8 sätestatakse, kes saab toetust taotleda.

Toetust antakse äriseadustiku tähenduses ettevõtjale, kes tegeleb põllumajanduslike toodete tootmisega ja kelle omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu oli taotluse esitamisele vahetult eelnenud kuni kolme majandusaasta pikkuse ajavahemiku 12 järjestikuse kuu jooksul vähemalt 750 000 eurot. See tähendab, et need 12 järjestikust kuud peavad jääma taotluse esitamisele vahetult eelnenud kuni kolme majandusaasta pikkusesse ajavahemikku.

Äriseadustiku § 1 kohaselt loetakse ettevõtjaks füüsiline isik, kes pakub oma nimel tasu eest kaupu või teenuseid ning kellele kaupade müük või teenuste osutamine on püsiv tegevus, ning

äriseadustiku §-s 2 sätestatud äriühing, milleks on täisühing, usaldusühing, osaühing, aktsiaselts ja tulundusühistu.

Põllumajanduslikud tooted selle määruse tähenduses on Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi *ELTL*) I lisas nimetatud tooted, välja arvatud kalandus- ja vesiviljelustooted ning jõulupuud, ning nende töötlemisel saadud I lisaga hõlmatud või I lisaga hõlmamata tooted. Kalandus- ja vesiviljelustoodete müügist saadavat tulu ei loeta toetuse taotleja põllumajanduslike toodete müügitulaks. ELTL-i I lisas nimetatud toodete töötlemisel saadud tooted loetakse põllumajanduslikeks toodeteks ka siis, kui need ei ole ELTL-i I lisas nimetatud tooted. Töötlemisel saadud põllumajanduslikud tooted võivad olla ka näiteks valmistoidukaubad, loomanahk, vill, käpikud, kasukad, sulepadjad jms tooted, kuid nende tooraineks peab valdavas osas olema ELTL-i I lisas nimetatud toode, välja arvatud kalandus- ja vesiviljelustooted. Töötlemisel saadud põllumajanduslikul tootel peab olema ilmne seos toetuse taotleja põllumajandusliku tegevusega. Põllumajanduslike toodete hulka ei saa lugeda töötlemisel saadud tooteid, mis sisaldavad toorainena vaid vähesel määral ELTL-i I lisas nimetatud tooteid. Nii näiteks ei loeta siia gruppi kuuluvaks tekstiilmaterjalist esemeid, millele on lisatud kaunistuseks omatoodetud villast narmaid, või puitmööblit, millele on lisatud omakasvatatud lamba nahast elemente, ja muid selliseid tooteid.

See tähendab, et omatoodetud põllumajandustooted on seotud ELTL I lisas nimetatud toodete tootmisega. Näiteks ELTL I lisas nimetatud toodete hulka kuulub enamus taime- või loomakasvatustes toodetavatest toodetest. Termin „omatoodetud“ on samastatav terminiga „omakasvatatud“. Toote seos toetuse taotleja põllumajandusliku tootmistgevusega peab olema ilmne. Põllumajandustootjaks ei loeta isikut, kes tegeleb üksnes põllumajandustoodete vahendamisega.

Seega toetuse taotleja põllumajanduslike toodete müügitulu hulka loetakse nii ELTL I lisas nimetatud toodete kui ka nende töötlemisel saadud toodete müügist saadud tulu.

Eelnõu §-s 9 sätestatakse nõuded toetuse taotlejale.

Eelnõu § 9 lõige 1 sätestab, et toetuse taotleja riikliku maksu võlg, sealhulgas maksuhalduri haldusaktiga kindlaks määratud intress, peab olema väiksem kui 100 eurot või tema riikliku maksu võla tasumine peab olema ajatatud. Maksuvõla tasumise ajatamise korral peab olema maksuvõlg, mille tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas.

Maksukorralduse seaduse (MKS) § 32 kohaselt on maksuvõlg maksukohustuslase poolt tähtpäevaks tasumata jäetud maksusumma, tähtpäevaks tasumata jäetud maksusummalt arvestatud intress ning tollivõlast tulenev tähtpäevaks tasumata maksusumma ja sellelt arvestatud intress.

Eeltoodud sätte eesmärk on tagada, et toetust saavad vaid need toetuse taotlejad, kes on oma kohustused riigi ees täitnud. Toetust antakse üksnes neile, kes on majanduslikult jätkusuutlikud. ELÜPS-i § 28 lõike 3 punkti 1 kohaselt jäetakse taotlus rahuldamata, kui toetuse taotleja ei vasta toetuse saamiseks esitatud nõuetele. Seega on PRIA-l õigus kontrollida kogu taotluste menetlemise ajal ja enne toetuse väljamaksmist toetuse taotleja ja toetuse saajal riikliku maksu võla olemasolu ning maksuvõla olemasolu korral selle ajatust ja maksete tähtaegset tasumist.

Eelnõu § 9 lõike 2 kohaselt ei saa toetuse taotleja toetust, kui tema suhtes on algatatud likvideerimismenetlus või on nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutine pankrotihaldur või on välja kuulutatud pankrot või on algatatud sundlõpetamine või on kehtiv äriregistrist kustutamise hoiatus.

Pankrotiseaduse § 1 lõigete 2 ja 3 kohaselt on võlgnik maksejõuetu, kui ta ei suuda rahuldada võlausaldaja sissenõutavaks muutunud nõuet ja see suutmatuse ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine ning juriidilisest isikust võlgnik on maksejõuetu ka siis, kui võlgniku vara ei kata tema kohustusi ja selline seisund ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine. Kohustustena arvestatakse ka nõudeid, mis ei ole muutunud sissenõutavaks. PRIA kontrollib toetuse taotleja ja toetuse saaja suhtes võimaliku algatatud likvideerimismenetluse või ajutise pankrotihalduri või väljakuulutatud pankrotiotsuse olemasolu ametlikust võrguväljaandest Ametlikud Teadaanded.

Eelnõu § 9 lõige 3 sätestab, et toetuse taotleja peab olema riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisvahenditest saadud ja tagasimaksmisele kuulunud summa tähtajal tagasi maksnud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral tasunud tagasimaksed ettenähtud summas, sealhulgas täitnud Euroopa Komisjoni eelneva otsuse alusel tehtud korralduse ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks tunnistatud abi tagasimaksmise kohta. Selle nõude eesmärgiks on maandada riigile lisanduvate rahaliste kohustuste (rikkumiste tagasimaksed) tekkimise riski ning tagada vahendite kasutamise sihtotstarbelisus ja jätkusuutlikkuse suurendamine.

Eelnõu § 9 lõige 4 sätestab, et toetuse taotlejal ei tohi olla kehtivat karistust loomakaitseseaduse §-s 66¹ – loomapidamisnõuete rikkumine, 66² – looma suhtes lubamatu teo toimepanemine, 66⁵ – looma vedamise kohta esitatavate nõuete rikkumine, 66⁶ – looma tapmise või hukkamise kohta esitatavate nõuete rikkumine või 66⁷ – looma ravimise ja muu veterinaarse menetluse nõuete rikkumine, veterinaarseaduse §-s 97 – looma pidamise, sealhulgas bioturvalisuse veterinaarnõuete rikkumine, 104 – loomataudi kahtlusest ja diagnoosimisest, sealhulgas peetavate loomade ulatuslikust haigestumisest ja hukkumisest, teavitamise nõuete rikkumine, 105 – eriti ohtliku loomataudi ohu, kahtluse ja puhkemise korral loomataudi tõrjeks rakendatavate meetmete eiramine ning loomatauditõrje nõuete rikkumine või 106 – kohustuslikult tõrjutava ja vajaduspõhiselt tõrjutava loomataudi ennetamiseks ja tõrjeks rakendatavate meetmete eiramine ning loomatauditõrje nõuete rikkumine, väetiseseaduse §-s 37 – väetise koostise nõuete rikkumine ja mittenõuetekohase väetise käitlemine, jäätmeseaduse §-s 120 – jäätmete tekke vältimise, jäätmehoolduse ja jäätmealase arvestuse pidamise nõuete rikkumine, 120¹ – jäätmete käitlemise nõuete rikkumine, 120² – jäätmete käitlemine registreeringuta ja registreeringu nõuete rikkumine, 126 – segaolmejäätmete sortimise nõuete ja jäätmete ladestamise tingimuste rikkumine ning selliste jäätmete ladestamine, mille ladestamine on keelatud või 126⁴ – jäätmete põletamine ja keskkonda viimine väljaspool jäätmekäitluskohta, toiduseaduse §-s 53¹ – toidu käitlemine ettevõttes, milles toidu käitlemiseks on vajalik teatamiskohustuse täitmine ning tegevusluba, 53² – toidu suhtes esitatud nõuete rikkumine, 53³ – toidu käitlemise ning toiduga kokkupuutumiseks ettenähtud materjalide ja esemete kohta esitatud nõuete rikkumine, 53⁵ – teabe esitamise nõuete rikkumine või 53⁶ – toidu kohta valeandmete esitamine, söödaseaduse §-s 33 – sööda kohta esitatavate nõuete rikkumine, 34 – sööda märgistamise nõuete rikkumine või 35 – sööda käitlemise ja söötmise nõuete rikkumine eest või 36¹ – teatamiskohustuse rikkumine, keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse §-s 53 – keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise nõude eiramine ega karistusseadustiku §-s 49¹ – ettevõtluskeeld, 52² – loomapidamise keeld, 55¹ punkt 2 – juriidilise isiku lisakaristused, 192 – nakkushaiguse ja loomataudi leviku ohu põhjustamine, 193 – nakkushaiguse ja loomataudi leviku põhjustamine, 209 – kelmus, 209¹ – hankekelmus, 210 – soodustuskelmus, 264 – looma julm kohtlemine, 296 – altkäemaksu vahendus, 298 – altkäemaksu andmine, 298¹ – mõjuvõimuga kauplemine, 364 – keskkonna saastamine, 365 – keskkonna saastamine ettevaatamatusest, 367 – kemikaalide ja jäätmehoolduse nõuete rikkumine, 368 – kemikaalide ja jäätmehoolduse nõuete rikkumine ettevaatamatusest, 372 – tegevusloata ja keelatud majandustegevus, 373 – ärikeelu rikkumine või 384 – maksejõuetuse põhjustamine sätestatud süütegude toimepanemise eest.

Riigikohtu otsusele nr 3-3-1-85-14⁷ tuginedes, mis puudutab toetuse taotleja kohustust täita keskkonna-, toiduhügieeni- ja loomade heaolu nõudeid ning toetuse taotleja suhtes jõustunud süüdimõistvat süüteo otsust nende nõuete rikkumise eest, on määruses välja toodud konkreetsed väär- ja kuriteod, mille toimepanemise puhul on põhjust kahelda toetuse taotleja tahtes või võimekuses viia toetatav tegevus ellu õiguspäraselt. Seega, kui toetuse taotleja kohta on karistusregistrisse kantud karistusandmeid määruse § 9 lõikes 4 sätestatud süüteo toimepanemise eest, siis selline toetuse taotleja ei vasta nõuetele ja talle toetust ei anta.

Valdavas enamuses on välja valitud süüteod seotud põllumajandusliku tegevusvaldkonnaga. Arvestades, et toetusega jagatakse riigieelarvelisi ja Euroopa Liidu vahendeid, mida on piiratud ulatuses, on oluline, et nimetatud vahendeid saaksid kasutada üksnes õiguskäulekad ettevõtjad, kes on täitnud õigusaktides sätestatud nõudeid ja on suutnud oma tegevust õiguspäraselt korraldada.

Lisaks on kõnealune nõue seotud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116⁸ artikli 59 lõikes 1 sätestatuga, mille kohaselt võtavad liikmesriigid ühise põllumajanduspoliitika raames vastu kõik õigus- ja haldusnormid ning kõik muud vajalikud meetmed, et tagada liidu finantshuvide tõhus kaitse ja eelkõige selleks, et:

- a) kontrollida fondide rahastatavate tegevuste seaduslikkust ja korrektsust, sealhulgas toetusesaajate tasandil ning vastavalt ÜPP strateegiakavades ettenähtule;
- b) tagada tõhus kaitse kelmuse ja pettuste vastu, eelkõige kõrgema riskiga aladel, mis toimib heidutusena, võttes arvesse meetmete kulusid ja nendest saadavat kasu ning nende proportsionaalsust;
- c) ennetada, avastada ja kõrvaldada õigusnormide rikkumist, kelmusi ja pettust, kehtestada tõhusaid, hoiatavaid ja proportsionaalseid karistusi vastavalt liidu õigusele või selle puudumise korral vastavalt riigisisesele õigusele ning alгатada vajaduse korral vastavaid kohtumenetlusi;
- d) kehtestada tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid karistusi vastavalt liidu õigusele või selle puudumise korral vastavalt liikmesriigi õigusele ning alгатada vajaduse korral vastavaid kohtumenetlusi;
- e) nõuda tagasi alusetud maksed koos intressiga ning alгатada vajaduse korral vastavaid kohtumenetlusi, sealhulgas eeskirjade eiramise eest määruse (EÜ, Euratom) nr 2988/95 artikli 1 lõike 2 tähenduses.

Seega, kui ühise põllumajanduspoliitika toetuste taotlemisel ei osale isikud, keda on karistatud eelnimetatud süütegude eest, suurendab see Euroopa Liidu finantshuvide kaitset, sest raha väärkasutuse risk alaneb märkimisväärselt.

Eelnõu § 9 lõikes 5 sätestatakse, et toetuse taotleja koguvõla ning enne intresse, makse ja kulumit saadud kasumi (edaspidi *EBITDA*) suhe ei tohi olla suurem kui 7,00. Nimetatud suhtarvu leidmiseks kasutatakse järgmist valemit: taotluse esitamisele vahetult eelnenud kuni viie majandusaasta intressikandvad kohustused liidetakse ja jagatakse sama perioodi EBITDA summaga (viie aasta intressikandvad võlakohustused ÷ viie aasta EBITDA summaga). Intressikandvad võlakohustused hõlmavad lisaks pangalaenudele ka liisinguid, võlakirju ning muid laene ja krediite, mis toovad kaasa intressimaksete tegemise. Hankijatele tasumata arved, sihtfinantseeringud ja võlgnevused Maksu- ja Tolliametile (edaspidi *MTA*) ei ole üldjuhul intressikandvad võlakohustused. Intressikandvaks võlakohustuseks loetakse MTA-le võlg ainult siis, kui see on ajatatud ja sellelt arvestatakse intresse, samuti sihtfinantseeringut, kui see on tagasi nõutud ja sellelt arvestatakse intresse.

⁷ Riigikohtu halduskolleegiumi 11. märtsi 2015. a otsus nr 3-3-1-85-14.

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 187–261).

See suhtarv mõõdab ettevõtja võlakoormust võrreldes tema teenitud tulu ehk EBITDA-ga (ärikasum (-kahjum) enne intresse, makse ja kulumit). See näitab, kui palju tulu genereeritakse võla tagasimaksmiseks enne, kui ettevõtja arvestab intresse, makse ja kulumit. Kui toetuse taotleja on tegutsenud enne taotluse esitamist rohkem kui viis majandusaastat, siis võetakse selle suhtarvu leidmisel arvesse taotluse esitamisele vahetult eelnenud viie majandusaasta andmed. Kui toetuse taotleja on enne taotluse esitamist tegutsenud vähem kui viis majandusaastat, siis võetakse arvesse tegutsenud majandusaastate andmed. Pikema perioodi andmete kasutamine annab objektiivsema ülevaate toetuse taotleja kohustuste ja teenitava EBITDA suhtest.

Eelnõu § 9 lõike 6 kohaselt peab toetuse taotleja maksevõime näitaja taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal olema suurem kui 1,00. Maksevõime suuruse piirangu eesmärk on vältida põllumajandusettevõtte käibevahendite puudujääki ning sellest tulenevaid võimalikke majandusraskusi, mida kavandatav investeering võib kaasa tuua. Maksevõime näitaja ehk lühiajaliste kohustuste kattekordaja arvutatakse järgmise valemi alusel: maksevõime näitaja = käibevara ÷ lühiajalised kohustused.

Eelnõu § 9 lõike 7 kohaselt peab toetuse taotleja omakapitali osakaal bilansimahust olema taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal vähemalt 30,00%. Nimetatud suhtarv leitakse järgmise valemi alusel: omakapital ÷ (kohustused + omakapital) × 100%. Väiksem omakapitali osakaal bilansimahust näitab, et toetuse taotlejal on rohkem kohustusi võrreldes omakapitaliga ning ta on avatud finantsriskile, sest toimetulek majanduslike raskustega võib olla piiratud. Suurem omakapitali osakaal bilansimahust näitab aga, et toetuse taotleja majandusnäitajad on stabiilsemad, ta sõltub vähem võõrkapitalist, suudab paremini toime tulla majanduslike raskustega, omab vabu vahendeid investeeringuteks ja suudab vajadusel turult odavamalt laenuraha kaasata. Suhtarvude väärtuseid (eelnõu § 9 lõigetes 5–7) arvutatakse täpsusega kaks kohta pärast koma ilma ümardamata. See tähendab, et kui näiteks omakapitali osakaal bilansimahust on 29,9955%, siis arvutuse tulemuseks on omakapitali osakaal 29,99% ja toetuse taotleja ei täida 30% omakapitali nõuet.

Eelnõu §-s 10 sätestatakse taotluse esitamine ja taotluste esitamise tähtaeg.

Eelnõu § 10 lõike 1 kohaselt esitab toetuse taotleja toetuse saamiseks selleks ettenähtud tähtajal elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu PRIA-le taotluse. E-maili teel või paberil esitatud taotlusi vastu ei võeta.

Eelnõu § 10 lõikes 2 sätestatakse, et PRIA avaldab taotluste esitamise tähtaja ametlikus võrguväljaandes Ametlikud Teadaanded ja oma veebilehel.

Eelnõu § 10 lõike 3 kohaselt esitab toetuse taotleja ettenähtud tähtajal ühe taotluse, mis võib sisaldada rohkem kui üht toetatavat tegevust. Seega, kui toetuse taotleja soovib taotlusvoorus taotleda toetust rohkema kui ühe toetatava tegevuse elluviimiseks, esitab ta ühe taotluse, mis sisaldab kõiki toetatavaid tegevusi.

Eelnõu §-s 11 sätestatakse nõuded taotlusele ehk andmed, mida taotlus peab sisaldama.

Eelnõu § 11 lõikes 1 sätestatakse andmed, mis peavad taotluses sisalduma. Toetuse taotleja ja toetatava tegevuse kohta esitatakse taotluses järgmised üldandmed: taotleja ärinimi ja äriregistri kood ning taotleja esindaja nimi ja kontaktandmed; toetatava tegevuse eesmärk, kirjeldus, eeldatav algusaeg ja lõpptähtpäev ning elluviimise asukoht; taotletava toetuse suurus; toetatava tegevuse kogumaksumus ja abikõlblike kulude suurus.

Toetuse taotleja peab esitama andmed selle kohta, kas ta on autonoomne ettevõtja, partnerettevõtja või seotud ettevõtja, andmed taotleja kontserni liikmete ja toetuse taotleja üle

lepingu või muu alusel valitsevat mõju omava ettevõtja kohta, mille abil määratakse kindlaks eelnõu § 4 lõikes 7 sätestatud toetuse taotlejale maksimaalne võimalik toetuse suurus.

Punktis 11 sätestatakse, et kui toetatavaks tegevuseks on omatarbeks taastuenergia tootmiseks vajaliku ehitise ehitamine või materiaalse vara soetamine, siis esitab toetuse taotleja teabe selle kohta, kui suur oli tema energiakulu (kWh) kokku taotlemise aastale vahetult eelneval aastal ja kui suur on tema olemasolev taastuenergia tootmisvõimsus (kW) ning kui suur on tema taastuenergia tootmisvõimsus (kW) ja aastane toodetav energiakogus (kWh) pärast toetatava tegevuse elluviimist. Täpsemalt on selgitatud omatarbeks taastuenergia tootmiseks vajaliku ehitise ehitamist või materiaalse vara soetamist eelnõu § 3 lõike 3 selgitava osa juures.

Eelnõu § 11 lõikes 2 sätestatakse, et toetuse taotleja esitab asjakohased bilansid ja kasumiaruanded, mis on vajalikud eelnõu § 9 lõigetes 5–7 nimetatud suhtarvude väärtuste arvutamiseks, kui need ei ole kättesaadavad äriregistrist.

Eelnõu § 11 lõikes 3 sätestatakse, et juhul kui toetuse taotleja kuulub kontserni, esitab ta taotluse esitamisele vahetult eelnenud kuni kolme majandusaasta kohta kinnitatud majandusaasta konsolideeritud aruanded juhul, kui need ei ole kättesaadavad äriregistrist.

Eelnõu § 11 lõikes 4 sätestatakse, et juhul kui toetuse taotleja taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta aruanne ei ole äriregistrile esitatud ja nimetatud aruande äriregistrile esitamise tähtaeg ei ole taotluse esitamise hetkeks saabunud, võetakse aluseks taotluse esitamisele vahetult eelnenud need majandusaasta aruanded, mille äriregistrile esitamise tähtaeg on möödunud.

Eelnõu § 11 lõikes 5 sätestatakse, millised dokumendid peab toetuse taotleja koos taotlusega veel esitama, kui toetatavaks tegevuseks on ehitise ehitamine.

Kui toetust taotletakse ehitise ehitamiseks, siis peab toetuse taotleja esitama väljavõtte vähemalt eelprojekti joonistest koos eelprojekti seletuskirjaga juhul, kui ehitusprojekt on nõutav ehitusseadustikus sätestatud tingimustel ja korras. Eelprojektiks loetakse seda projekti, mille alusel toetuse taotleja võtab ehitise ehitamise hinnapakkumused või koostab ehitise ehitamise prognoosi. Samuti peab ehitise ehitamise korral toetuse taotleja tõendama ehitisealuse maa omandikuuluvust – PRIA kontrollib asjakohast õigust kinnistusraamatust. Kui toetuse taotleja kasutab ehitisealust maad hoonestusõiguse alusel, siis tuleb toetuse taotlemisel esitada seda õigust tõendav leping, et taotleja kasuks on seatud hoonestusõigus vähemalt § 16 lõikes 3 sätestatud sihipärase kasutamise perioodi lõpuni. Nimetatud lepinguga koos tuleb PRIA-le esitada ka kõik lepingu lisad, sealhulgas asendiplaan.

Samuti tuleb ka ehitise ehitamise kohta toetuse taotlemisel esitada kulude mõistlikkust tõendavad dokumendid (hinnapakkumused) või kuni 20 000 eurot maksva toetatava tegevuse korral sellise kulu kirjeldus, ning kui ehitatava ehitise eeldatav käibemaksuta maksumus on 100 000 eurot või sellest suurem ja maksumuse väljaselgitamiseks korraldatakse ostumenetlus riigihangete registris pärast taotluse esitamist, siis ehitise maksumuse prognoos.

Eelnõu § 11 lõikes 6 sätestatakse, millised dokumendid peab toetuse taotleja koos taotlusega veel esitama, kui toetatavaks tegevuseks on materiaalse vara soetamine.

Kui toetatavaks tegevuseks on kasutatud materiaalse vara soetamine, siis peab toetuse taotleja esitama dokumendid, millega tõendatakse, et soetatav materiaalne vara ei ole toodetud taotluse esitamise hetkel rohkem kui viis aastat tagasi, selle soetamiseks ei ole saadud toetust riigieelarvelistest või muudest EL-i või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi ning nimetud materiaalse vara hind ei ületa selle turuväärtust ja on uue samaväärse seadme hinnast madalam. Kasutatud materiaalse vara soetamise puhul on toetuse taotlejal vajalik võtta vähemalt kaks hinnapakkumust uue samaväärse materiaalse vara kohta.

Kui toetust antakse sellise materiaalse vara soetamiseks, mis paigaldatakse ehitisse või mida kasutatakse ehitises, mis on toetuse taotleja valduses asjaõiguslikul alusel, siis peab toetuse taotleja esitama seda tõendava asjaõiguslepingu.

Kui toetuse taotleja korraldab toetatava tegevuse raames ostumenetluse soetatava materiaalse vara mõistliku maksumuse väljaselgitamiseks § 6 lõike 2 alusel (kui soetatava materiaalse vara eeldatav käibemaksuta maksumus on 20 000 eurot või sellest suurem, kuid alla 100 000 euro), siis peab ta esitama üksteisest sõltumatute hinnapakkujate käest küsitud vähemalt kolm võrreldavat hinnapakumust. Juhul kui kolme hinnapakumuse küsimine (ja saamine) ei ole objektiivselt võimalik, siis toetuse taotleja peab esitama PRIA-le asjakohased selgitused, miks ei ole võimalik esitada nõutud arvu pakumusi. Kui toetatava tegevuse raames soetatava materiaalse vara eeldatav käibemaksuta maksumus on kuni 20 000 eurot, siis peab toetuse taotleja esitama sellise kulu kirjelduse.

Eelnõu § 11 lõikes 7 sätestatakse, et toetuse taotleja peab esitama hindamiskriteeriumite täitmise tõendamiseks asjakohased kirjeldused, lepingu, finantsprognoosi, aruande või muu dokumendi. Hindamiskriteeriumite joonealustes märkustes on täpsustatud, milline dokument tõendab vastava kriteeriumi täitmist. Näiteks hindamiskriteeriumi 1.5 „Toetuse taotleja on taotluse esitamise aastal või sellele vahetult eelnenud aastal osalenud teadus- ja arendustegevuse projektis või koostööprojekti“ täitmist tõendatakse asjakohase lepingu või muu dokumendiga. Hindamiskriteeriumi 1.1 „Investeeringu tulemusena võetakse kasutusele sealihatoomise tegevusvaldkonna uudne tehnoloogia, mis aitab parandada toetuse taotleja tulemuslikkust“ täitmist tõendatakse asjakohase kirjeldusega.

Eelnõu §-s 12 sätestatakse taotluse kontrollimine.

PRIA kontrollib vastuvõetud taotluse nõuetekohasust ja selles esitatud andmete õigsust ning toetuse taotleja, taotluse ja toetatava tegevuse vastavust Euroopa Liidu õigusaktides, ELÜPS-is, strateegiakavas ja selles määruuses sätestatud nõuetele. ELÜPS-i § 8 kohaselt kontrollib PRIA taotluse vastavust toetuse saamise nõuetele esitatud taotluse ja muude dokumentide ning nendes esitatud andmeid tõendavate dokumentide ja andmekogude alusel ning kohapealse kontrolli käigus. Taotluse vastavust toetuse saamise nõuetele on õigus kontrollida ka toetuse taotlejaga seotud kolmanda isiku juures, kes valdab toetuse saamisega seotud andmeid või dokumente, ja toetatava tegevuse elluviimise kohas.

Toetuse taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrollimisel võib PRIA kasutada erinevaid riiklikke registreid (nt koostöö MTA-ga).

Eelnõu §-s 13 sätestatakse taotluste hindamine ja taotluste paremusjärjestuse moodustamine.

Eelnõu § 13 lõike 1 kohaselt hindab PRIA taotlusi lisas sätestatud hindamiskriteeriumite alusel. Lisas „Taotluse hindamise kriteeriumid“ hinnatakse taotluseid nelja hindamiskriteeriumi alusel:

- 1) Investeeringu mõju toetuse eesmärkide saavutamisele ja investeeringu teostatavus;
- 2) Riskide juhtimisega seotud investeering;
- 3) Toetuse taotleja majanduslik võimekus;
- 4) Toodangumahu suurenemiseks tehtud investeering.

Hindamiskriteeriumi „Investeeringu mõju toetuse eesmärkide saavutamisele ning investeeringu teostatavus“ eesmärgiks on eelistada neid toetuse taotlejaid, kelle toetatava tegevuse elluviimisel on sealihatoomise tegevusvaldkonnale suurem mõju, sest toetatava tegevuse elluviimise tulemusena võetakse kasutusele selle valdkonna uudne tehnoloogia ning suureneb sigade heaolu ning paranevad nende pidamise tingimused. Hindamiskriteeriumi jaguneb järgmisteks alakriteeriumiteks:

Hindamiskriteerium 1.1 „Investeeringu tulemusena võetakse kasutusele sealihatoomise tegevusvaldkonna uudne tehnoloogia, mis aitab parandada toetuse taotleja tulemuslikkust“ – eesmärk on eelistada toetuse taotlejaid, kes võtavad toetatava tegevuse elluviimise tulemusena kasutusele sealihatoomise tegevusvaldkonnas kasutatava uudse tehnoloogia, mis võimaldavad vähendada nii energia- kui ka ressursikulu, mis omakorda aitab suurendada tootmisprotsessi efektiivsust.

Hindamiskriteeriumi 1.2 „Investeeringu tulemusena suureneb sigade heaolu ja paranevad sigade pidamise tingimused“ – eesmärgiks on eelistada neid toetuse taotlejaid, kes senisest enam panustavad loomade heaolu suurendamisse. Hindamisel võetakse arvesse, millist mõju avaldab toetatava tegevuse elluviimine loomade heaolule, sealhulgas selle mõju sigade pidamise tingimustele (nt loomakoha suurus, sigade liikumis- ja puhkamislahendused, söötmis- ning jootmislahendused jms), stressi, vigastuste ja haigestumise riski vähendamisele. Sigade pidamise tingimused hõlmavad nii loomade heaolu kui ka bioohutust.

Hindamiskriteeriumi 1.3 „Toetuse taotleja ehitab uue ja tervikliku loomakasvatusehitise või rekonstrueerib olemasolevat loomakasvatusehitist“ – eesmärgiks on eelistada neid toetuse taotlejaid, kes ehitavad uue ja tervikliku loomakasvatusehitise, sest uutes ehitistes on üldjuhul paremad tingimused sigade pidamiseks (nt kaasaegsed ventilatsioonisüsteemid ja söötmis- ja jootmissüsteemid, millega panustatakse sigade heaolusse), kõrgem hügieeni- ja bioohutuse tase (rakendatakse aktiivsemalt loomataudide ennetamise meetmeid), väiksemad energiakulud (uued ehitised on energiatõhusamad ja sageli on kommunaalkulud väiksemad), vastab tänapäevastele nõuetele (arvestatakse keskkonna- ja ohutusnõudeid jms).

Hindamiskriteeriumi 1.4 „Taotluse esitamise ajal on toetatava tegevuse elluviimiseks vajalikud eeldused täidetud“ – eesmärgiks on eelistada neid toetuse taotlejaid, kes on toetatava tegevuse elluviimiseks kõik eeldused täitnud ehk kõik vajalikud ettevalmistavad tegevused on lõpule viidud ning puuduvad takistused toetatava tegevuse elluviimisega alustamiseks või teostamiseks, et tagada, et toetatavad tegevused viiakse ellu ja seeläbi saavutatakse toetuse eesmärgid ning seeläbi tagatakse toetusraha parem ja täielikum ärakasutamine. Vajalikud eeldused on täidetud, kui kõik vajalikud hinnapakumused on saadud või ostumenetlus riigihangete registris on läbi viidud, eelarved on koostatud, toetatava tegevusega seotud tehnilised lahendused on välja töötatud ja kooskõlastatud, vajalikud load ja kooskõlastused (nt ehitusluba, kompleksluba või muud tegevusload) on väljastatud, nõutavad uuringud ja hindamised (nt keskkonnamõju hindamine või muu mõjuanalüüs) on läbi viidud, investeeringu rahastamine ja muud vajalikud ressursid on tagatud (nt sõlmitud on laenuleping).

Hindamiskriteeriumi 1.5 „Toetuse taotleja on taotluse esitamise aastal või sellele vahetult eelnenud aastal osalenud teadus- ja arendustegevuse projektis või koostööprojektis“ – eesmärgiks on eelistada neid toetuse taotlejaid, kes on aktiivselt panustanud sealihatoomise tegevusvaldkonna arengusse teadus- ja arendusprojektis või koostööprojektis osalemisega. Hindepunktid antakse üksnes nendele toetuse taotlejatele, kes tegid sisulist teadus- ja arendustööd või osalesid koostööprojektis ning see sisuline tegevus on ka tõendatud asjakohaste dokumentidega, nagu näiteks leping, kus selgub, millal ja kes teadus- ja arendustööd tegi või koostööprojektis osales. Koostööprojektiks loetakse üldjoontes projekti, mille tegevused panustavad teadmiste, kogemuste, tehnoloogiate või muude sealihatoomise tegevusvaldkonna kompetentside koondumisel ja rakendamisel ühise eesmärgi saavutamiseks ning panustavad tegevusvaldkonna arengusse (nt tõuaretus).

Hindamiskriteeriumi „Riskide juhtimisega seotud investeering“ eesmärk on eelistada toetuse taotlejaid, kes panustavad riskide leevendamisse. Hindamiskriteerium jaguneb järgmisteks alakriteeriumiteks:

Hindamiskriteerium 2.1 „Toetuse taotleja rakendab loomataudide ennetamise meetmeid“ – eelistatakse toetuse taotlejaid, kes aktiivselt loomataudide ennetamise meetmeid rakendavad. Hindamisel võetakse arvesse, kuidas toimub nende rakendamine või tulevikus rakendatavate loomataudide ennetamise meetmete asjakohasus, ulatus ja süsteemsus ning nende mõju sigade tervise ja heaolu tagamisele.

Hindamiskriteerium 2.2 „Toetatava tegevuse elluviimise tulemusena tagatakse energia varustuskindlus ja leevendatakse elektrikatkestusega seotud riske“ – eesmärgiks on eelistada neid toetuse taotlejaid, kelle toetatava tegevuse elluviimise tulemusena suureneb energia varustuskindlus (töökindlus ja toimepidavus) ning leevendatakse elektrikatkestusega seotud riske (näiteks kuidas on korraldatud toetuse taotleja teavitamine elektrikatkestustest jms). Hindamiskriteeriumi täitmise tõendamiseks esitab toetuse taotleja kirjelduse, kus on välja toodud, milline on praegune olukord ja millised riskid esinevad (nt elektrikatkestuste sagedus, sõltuvus energiaallikatest, varutoite olemasolu jms), millised tegevusi kavandatakse teha, et suurendada energia varustuskindlust (nt soetatatakse generaator, akupangad, päikesejaamad koos salvestusega, teine toiteallikas vms) ning kui pikaks ajaks on võimalik toetatava tegevuse elluviimisel jätkata tavapärast tegevust elektrikatkestuste korral.

Hindamiskriteeriumi „Toetuse taotleja majanduslik võimekus“ eesmärgiks on eelistada neid toetuse taotlejaid, kelle finantsvõimekus on toetatava tegevuse elluviimisel suurem.

Hindamiskriteerium jaguneb järgmisteks alakriteeriumiteks:

Hindamiskriteerium 3.1 „Toetatava tegevuse toetuse määr“ – eesmärk on eelistada toetuse taotlejaid, kes panustavad toetatava tegevuse elluviimisel rohkem omavahendeid, sest see vähendab survet eelarvevahenditele ja võimaldab toetada rohkemate tegevuste elluviimist.

Hindamiskriteerium 3.2 „Toetuse taotleja investeeringu sisemine tasuvusmäär näitab, et kavandatav investeering on finantsiliselt tasuv ning on olemas võimekus teenida positiivset rahavoogu“ – eelistatakse neid toetuse taotlejaid, kes on investeeringuprojekti rahavoo prognoosinud realistlikult ehk kõik eeldused on põhjendatud ja kooskõlas investeeringuprojekti sisuga, sh kulud ja tulud on põhjendatud. Seega investeeringu sisemine tasuvusmäär (IRR) arvutus põhineb investeeringuprojekti netorahavoogudel.

Hindamiskriteerium 3.3 „Toetuse taotleja hinnang investeeringu tegemise vajaduse kohta on põhjendatud ning investeeringu mõju ettevõtja üldisele konkurentsivõimele ja jätkusuutlikkusele on analüüsitud“ – eelistatakse toetuse taotlejaid, kes on tehtavad investeeringud põhjalikult läbi mõelnud ja koostanud kvaliteetse taotluse, kus kõik tegevused on põhjendatud ja antud tegevustele on realistlikud hinnangud.

Hindamiskriteerium „Toodangumahu suurenemiseks tehtud investeering“ eesmärgiks on eelistada neid toetuse taotlejaid, kellel toetatava tegevuse elluviimise tulemusena suureneb emiste arv enim, sest selle toetuse andmise peamiseks eesmärgiks on suurendada sealihatootjate majanduslikku võimekust, millest lähtuvalt on vajalik suurendada emiste arvu ja seeläbi sealiha tootmist, mis tõstab sealiha isevarustatuse taset ning panustab seega ka toidujulgeoleku tagamisse.

Eelnõu § 13 lõikes 2 sätestatakse, et hindamiskriteeriumitele vastavuse hindamiseks ja taotluste paremusjärjestuse moodustamise ettepaneku tegemiseks moodustab PRIA nõuandva hindamiskomisjoni. Hindamiskomisjoni pädevusse kuulub taotluste hindamine eelnõu lisaga kehtestatud hindamiskriteeriumite alusel, välja arvatud hindamiskriteerium 3.1. See, et PRIA moodustab hindamiseks hindamiskomisjoni tähendab, et PRIA viib hindamise läbi hindamiskomisjoni kaudu. Hindamiskomisjoni liikmed annavad taotlusele lisas sätestatud hindamiskriteeriumide alusel hindepunkte. Hindepunktide summa alusel teeb hindamiskomisjon PRIA-le paremusjärjestuse moodustamise ettepaneku. Kuigi määrus näeb ette, et hindamise viib läbi hindamiskomisjon, ei ole hindamiskomisjon haldusorgan ega saa seega taotluste heakskiitmise menetluses teostada menetlustoiminguid enda nimel. Hindamiskomisjon on PRIA suhtes üksnes nõuandva õigusega ja tal on õigus teha ettepanekuid paremusjärjestuse moodustamiseks. PRIA-l on õigus ja lausa kohustus hinnata hindamiskomisjoni poolt läbi viidava hindamise õiguspärasust, sealhulgas hindamise erapooletust ning menetlus- ja kaalumisreeglite järgimist. Hindamiskomisjon hindab taotlusi hindamiskriteeriumite 1.1–1.5, 2.1, 2.2, 3.2, 3.3 ja 4 alusel. PRIA hindab hindamiskriteeriumi 3.1.

Taotluste paremusjärjestuse koostamiseks liidab PRIA hindamiskomisjoni töö tulemusel saadud

hindepunktid ja ka PRIA poolt analüüsitud hindepunktid kokku. Taotluste paremusjärjestuse koostamisel loetakse paremaks kõrgema hindepunktide summa saanud taotlused. Taotluse rahuldamiseks peab olema taotlus saanud vähemalt minimaalselt nõutava hindepunktide arvu. Võrdsete hindepunktidega taotluste puhul eelistatakse taotlust, milles esitatud toetatava tegevuse omafinantseering on suurem ning seejärel taotlust, milles esitatud toetatava tegevuse elluviimise tulemusena on emiste arv suurem.

Taotluste hindamine saab olla seda õiglasem ja täpsem, mida paremini ja selgemalt on taotluses andmed esitatud. Soovitav on taotluste sisu väga hoolikalt läbi mõelda ja vormistada nii, et hindajad kogu vajaliku info sealt kätte saaksid.

Eelnõu § 13 lõike 3 kohaselt PRIA moodustab hindamistulemuste alusel taotluste paremusjärjestuse, milles loetakse paremaks suurema hindepunktide summa saanud taotlused. PRIA liidab hindamiskomisjoni antud hindepunktid ja hindamiskriteeriumi 3.1 eest antud hindepunktid ning moodustab taotluste paremusjärjestuse.

Eelnõu § 13 lõige 4 sätestab, et hindamiskriteeriumite (lisa) alusel võrdsete hindepunktidega taotluste puhul eelistatakse taotlust, milles esitatud toetuse taotleja omafinantseering on suurem. Kui aga ka toetuse taotleja omafinantseering on võrdne, siis eelistatakse seda toetuse taotlejat, kellel toetatava tegevuse elluviimise tulemusena suureneb emiste arve kõige rohkem. ELÜPS-i § 24 lõike 2 punkti 10 kohaselt võib toetuse andmise tingimustes sätestada muuhulgas ka taotluse eelistamise võimalused võrdsete näitajatega taotluste korral. Võrdsete hindepunktide summadega taotluste puhul eelistatakse esmalt toetuse taotlejat, kes panustab toetatava tegevuse elluviimiseks rohkem omavahendeid ehk omafinantseeringu osakaal on suurem ja seejärel toetuse taotlejat, kellel toetatava tegevuse elluviimise tulemusena suureneb emiste arv kõige rohkem. Eelmise programmiperioodi toetusmeetmete taotlusvoorude praktika on näidanud, et võib tekkida olukordi, kus taotlused saavad ühepalju hindepunkte ning ka taotletavad toetuse määrad on ühesugused, mistõttu on vajadus kehtestada lisakriteerium, mis võimaldaks selliseid olukordi lahendada.

Eelnõu §-s 14 sätestatakse taotluse rahuldamine ja rahuldamata jätmine.

Eelnõu § 14 lõikes 1 sätestatakse, et kui kõigi nõuetekohaste taotluste rahastamise summa ei ületa toetuseks ettenähtud vahendeid, rahuldab PRIA kõik nõuetekohased taotlused, mis vastavad hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 28 lõike 1 punkti 3 alusel.

ELÜPS-i § 28 lõike 1 punkt 3 sätestab, et kui toetuse taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad toetuse saamiseks esitatud nõuetele ning taotlus vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, rahuldatakse toetuse eelarve piires toetuse andmise tingimuste kohaselt kõik taotlused.

Eelnõu § 14 lõikes 2 sätestatakse, et kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab toetuseks ettenähtud vahendeid, rahuldatakse taotluste hindamise tulemusel koostatud taotluste paremusjärjestuse alusel parimad taotlused, mis on saanud vähemalt minimaalse hindepunktide summa ELÜPS-i § 28 lõike 1 punkti 2 alusel.

ELÜPS-i § 28 lõike 1 punkt 2 sätestab, et kui toetuse taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad toetuse saamiseks esitatud nõuetele ning taotlus vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, rahuldatakse toetuse eelarve piires toetuse andmise tingimuste kohaselt hindamistulemuste alusel koostatud taotluste paremusjärjestusse seatud parimad taotlused.

Eelnõu § 14 lõige 3 sätestab, et taotlus vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, kui see on hindamisel saanud vähemalt 30 hindepunkti. Taotlus, mis ei ole saanud vähemalt minimaalset hindepunktide summat, jäetakse rahuldamata. Seega peavad ELÜPS-i § 28 lõike 1 kohaselt

toetuse taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastama toetuse saamiseks esitatud nõuetele ning taotlus peab vastama hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele – siis rahuldatakse taotlus toetusteks ettenähtud vahendite piires toetuse andmise tingimuste kohaselt. Alus minimaalsete hindepunktide kehtestamiseks tuleneb ELÜPS-i § 28 lõike 1 sissejuhatavast osast, mis sätestab, et rahastamiseks peab taotlus vastama hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele.

Eelnõu § 14 lõikes 4 sätestatakse, et taotluse rahuldamata jätmise otsuse teeb PRIA ELÜPS-i § 28 lõikes 3 sätestatud alustel. ELÜPS § 28 lõikes 3 sätestatakse, et lisaks EL õigusaktides sätestatud alustele tehakse toetuse taotluse rahuldamata jätmise otsus, kui esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:

- 1) toetuse taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta toetuse andmise ja kasutamise nõuetele, kui Euroopa Liidu õigusaktidest ei tulene teisiti;
- 2) toetuse taotleja ei esita ega tee teatavaks menetluses tähtsust omavaid asjaolusid ja tõendeid või takistab kohapealse kontrolli tegemist;
- 3) taotlust ei rahuldata ELÜPS-i § 28 lõike 1, 2, 6, 7 või 8 kohaselt või;
- 4) taotluses või taotluse menetluse käigus on teadlikult esitatud valeandmeid.

Eelnõu § 14 lõike 5 kohaselt nende toetuse taotlejate puhul, kelle taotlust ei rahuldatud toetuseks ettenähtud vahendite puudumise tõttu (eelnõu § 14 lõige 2), teeb PRIA taotluse rahuldamata jätmise otsuse tingimusega, et kui uus toetuse taotleja kaasatakse menetlusse eelnõu §-s 15 nimetatud asjaolude esinemise korral võib toetuse taotleja jätkata toetuse taotlemist ja taotluse rahuldamata jätmise otsus tunnistatakse kehtetuks.

Eelnõu § 14 lõikes 6 sätestatakse, et kui taotluses sisalduvad mitteabikõlblikud kulud, võib PRIA teha taotluse osalise rahuldamise otsuse vähendades toetuse summat ELÜPS-i § 28 lõike 5 tingimustel mitteabikõlblike kulude võrra.

ELÜPS-i § 28 lõige 5 sätestab, et toetuse andmise tingimustes võib ette näha, et kui taotluse rahuldamine täies ulatuses ei ole põhjendatud taotluses sisalduvate mitteabikõlblike kulude tõttu, võib maaelu arengu toetuse summat vähendada tingimusel, et viiakse ellu taotluses kavandatud tegevus ja saavutatakse toetuse andmise eesmärgid. Kui toetuse taotleja ei ole nõus toetuse summa vähendamisega, tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus. Toetuse summa vähendamine ei mõjuta taotluste paremusjärjestust, kui sellega ei kahjustata avalikku huvi või teiste taotlejate õigusi.

Eelnõu § 14 lõikes 7 kehtestatakse taotluse osalise rahuldamise alus juhaks, kui hindamistulemuste alusel väljavalitud ja paremusjärjestusse seatud nõuetekohast taotlust ei ole võimalik täies ulatuses rahuldada seetõttu, et taotletava toetuse suurus ületab toetuseks ettenähtud vahendite jäägi. Sellisel juhul võib PRIA teha taotluse osalise rahuldamise otsuse tingimusel, et taotluses kavandatud tegevus viiakse ellu ja toetuse andmise eesmärgid saavutatakse. Kui aga toetuse taotleja ei ole taotluse osalise rahuldamise otsusega nõus, teeb PRIA taotluse rahuldamata jätmise otsuse.

Eelnõu § 14 lõike 8 kohaselt teeb PRIA taotluse rahuldamise otsuse, taotluse osalise rahuldamise otsuse või taotluse rahuldamata jätmise otsuse 60 tööpäeva jooksul arvates taotluste esitamise tähtpäevast ehk taotlusvooru lõppemisest.

Eelnõu §-s 15 on sätestatud protsess, kui menetlusse kaasatakse uus toetuse taotleja. Võrreldes teiste põllumajandusettevõtjatele suunatud investeeringutoetuste menetlusprotseduuridega on sellel sekkumisel üks suurem erinevus – peale taotluse rahuldamise otsuse tegemist on toetuse saajal kohustus tõendada PRIA-le kahe kuu jooksul omafinantseeringu olemasolu ning toetuse saaja peab võtma toetatava tegevusega seotud siduvaid kohustusi nelja kuu jooksul. Kui toetuse saaja ei tõenda omafinantseeringu olemasolu või ei võta toetatava tegevusega seotud siduvaid kohustusi kehtestatud tähtajaks või toetatav tegevus ei vasta nõuetele, tunnistab PRIA taotluse

rahuldamise otsuse kehtetuks ning seejärel antakse paremusjärjestuse alusel väljajäänud toetuse taotlejale võimalus taotlemist jätkata ilma uut taotlusvooru korraldamata. See erisus sätestatakse tulenevalt sellest, et käesolev programmiperiood lõpeb 2029. aasta 31. detsembril ning võimaldamaks PRIA-le ka maksetaotluste menetlemiseks mõistlik aeg, siis on toodud nii maksetaotluste esitamise kui ka tegevuse elluviimise tähtaeg varasemaks (2029. aasta 30. juuniks), mis tähendab, et toetuse saajal on sellise suuremahulise toetatava tegevuse elluviimiseks aega vähem kui kaks aastat. Seega kui toetuse saaja peaks loobuma toetatava tegevuse elluviimisest või ei tõenda omafinantseeringu olemasolu, siis uut taotlusvooru enam korraldada ei jõuaks, millest tulenevalt sätestatakse selle toetuse puhul võimalus uue toetuse taotleja kaasamiseks, et tagada toetusraha parema ja täielikuma ärakasutamine.

Eelnõu § 15 lõike 1 kohaselt kasutatakse selle toetuse raames erilist lähenemist, mille kohaselt võidakse teha paremusjärjestuse alusel väljajäänud toetuse taotlejale taotluse rahuldamata jätmise otsus koos tingimusega, mis võimaldab toetuse taotlejal jätkata taotlemist ilma uut taotlusvooru korraldamata, kui mõni toetuse saaja ei esita tähtajaks dokumente, loobub taotlemisest või esineb mõni muu asjaolu, mis takistab toetatava tegevuse elluviimist.

Eelnõu § 15 lõike 2 kohaselt juhul, kui paremusjärjestuse alusel antakse järgmisele toetuse taotlejale võimalus toetuse taotlemist jätkata, peab ta kümne tööpäeva jooksul arvates PRIA-lt ettepaneku saamisest teatama, kas ta soovib taotlemist jätkata. Toetuse taotleja võib jätkata toetuse taotlemist üksnes siis, kui tema taotluses esitatud andmed (toetuse taotleja ja toetatava tegevuse kohta) ei ole muutunud. Samuti peab toetuse taotleja kinnitama, et vastab toetuse saamiseks esitatud nõuetele.

Eelnõu § 15 lõikes 3 on sätestatud, et kui toetuse taotleja jätkab toetuse taotlemist, siis kontrollib PRIA toetuse taotleja, taotluse ja toetatava tegevuse nõuetele vastavust.

Eelnõu § 15 lõike 4 kohaselt juhul, kui toetuse taotleja jätkab toetuse taotlemist ja vastab sätestatud nõuetele, tunnistab PRIA varem tehtud taotluse rahuldamata jätmise otsuse kehtetuks ja teeb taotluse rahuldamise otsuse. Sel juhul jätkub menetlus eelnõu §-s 16 sätestatu kohaselt ehk ka see toetuse saaja peab tõendama kahe kuu jooksul omafinantseeringu olemasolu, võtma nelja kuu jooksul siduvaid kohustusi jne.

Eelnõu § 15 lõike 5 kohaselt uut toetuse taotlejat menetlusse ei kaasata, kui taotluste esitamise tähtpäevast on möödunud üheksa kuud. Uue taotleja menetlusse kaasamiseks on vajalik ette näha ajaline piir, mida teades saavad ettevõtjad otsustada, kas ootavad toetuse saamise võimaluse loobunud toetuse saaja arvelt või otsivad vajaliku investearu tegemiseks teisi alternatiive. Üheksa kuud on vähim mõistlik tähtaeg arvestades taotluste rahuldamise otsuste tegemiseks ettenähtud aega (60 tööpäeva) ning toetuse saaja kohustust alustada investearu tegemist nelja kuu jooksul taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, millele on lisatud täiendavad kaks kuud menetluse käigus tekkivatele võimalikele viivitustele. Ajalise piiri seadmine on oluline taotlusvoorupõhise toetuse andmise loogika seisukohalt – üheksa veebruariks ettenähtud vahendite jagamine peaks toimuma mõistliku tähtaja jooksul ning kasutamata jäänud vahendid tuleb ümbersuunata kas uude taotlusvooru või teise sekkumisse.

Eelnõu §-s 16 sätestatakse toetatava tegevuse elluviimise ja kestuse nõuded.

Eelnõu § 16 lõike 1 sätestab, et toetuse saaja peab toetatava tegevuse ellu viima ja esitama elluviimist tõendavad dokumendid ja võtma toetuse abil soetatud või ehitatud vara sihipäraselt kasutusse kahe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, kuid hiljemalt 30. juunil 2029.

Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 86 lõikele 4 on kulud EAFRD osaluse jaoks rahastamiskõlblikud, kui need on tekkinud toetusesaajal ja need on

makstud 31. detsembriks 2029. Lisaks on kulud EAFRD osaluse jaoks rahastamiskõlblikud ainult juhul, kui makseasutus maksab asjaomase toetuse tegelikult välja 31. detsembriks 2029. Võimaldamaks PRIA-le ka maksetaotluste menetlemiseks mõistlik aeg, siis on toodud nii maksetaotluste esitamise kui ka tegevuse elluviimise tähtaeg varasemaks (2029. aasta 30. juuniks).

Eelnõu § 16 lõige 2 sätestab, et kui vara soetatakse liisingulepingu alusel, võtab toetuse saaja toetuse abil soetatud vara sihipäraselt kasutusse kahe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest ja see vara peab enne PRIA poolt viimase toetusosa maksmist olema läinud üle toetuse saaja omandisse. Liisinguleping peab lõppema hiljemalt 30. juunil 2029.

Eelnõu § 16 lõike 3 kohaselt on toetuse saajal kohustus säilitada soetatud või ehitatud vara ja kasutada seda sihtotstarbeliselt. Ehitise ehitamisel või vara soetamisel müügilepingu alusel peab soetatud või ehitatud vara sihipäraselt kasutama vähemalt kolm aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest. Kui vara soetatakse liisingulepingu alusel, siis peab selle liisingulepingu alusel soetatud vara sihipäraselt kasutama vähemalt kolm aastat arvates liisingulepingu sõlmimisest või liisinguperioodi lõpuni, kui liisinguperiood on pikem kui kolm aastat. Kui aga nii ehitatakse või soetatakse vara müügilepingu alusel kui ka soetatakse vara liisingulepingu alusel, siis tuleb soetatud ja ehitatud vara sihipäraselt kasutada vähemalt kolm aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest või vähemalt kolm aastat arvates liisingulepingu sõlmimisest või vähemalt liisinguperioodi lõpuni olenevalt sellest, milline tähtpäev saabub kõige hiljem.

Eelnõu § 16 lõige 4 sätestab, et toetuse saaja peab korraldama enne toetatava tegevuse elluviimisega alustamist §-s 7 sätestatud nõuetekohase ostumenetluse riigihangete registris, kui ta ei ole seda korraldanud enne taotluse esitamist.

Eelnõu § 16 lõike 5 kohaselt tuleb toetuse saajal tõendada PRIA-le kahe kuu jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest omafinantseeringu olemasolu sel hetkel kui alustatakse toetatava tegevuse elluviimisega. Omafinantseeringu tõendamine on vajalik, kuna tulenevalt sealihasektori olukorrast võib sealihatootmise tegevusvaldkonnas tegutseval ettevõtjal olla keeruline kaasata toetatava tegevuse elluviimiseks lisaks omavahenditele ka täiendavaid vahendeid tegevuste finantseerimiseks. Selleks, et tagada toetusraha õigeaegne kasutamine, on nõue toetuse saajale tõendada omavahendite olemasolu kuna peamine põhjus, miks investeeringute tegemine viibib, on seotud toetuse saaja omavahendite puudumisega.

Omafinantseeringut tõendavateks dokumentideks võivad olla näiteks allkirjastatud laenu- või liisinguleping krediiciasutusega või muu usaldusväärse finantseerijaga, realistlikud ja põhjendatud raha- või kassavoo prognoosid, krediiciasutuse otsus investeeringu finantseerimise kohta.

Juhul, kui toetuse saaja esitab omavahendite tõendamiseks prognoosi, siis tuleb koostada kuude või kvartalite kohta raha- või kassavoo prognoos, millest peab nähtuma, kuidas kujunevad toetuse saaja sissetulekud ja väljaminekud. See on oluline, et toetuse saaja suudaks planeerida oma rahalisi tegevusi. Raha- või kassavoo prognoos peab olema realistlik ja põhjendatud. See tähendab, et toetuse saaja peab suutma selgitada, miks ta arvab, et tema sissetulekud ja kulud kujunevad just nii nagu ta on prognoosinud.

Eelnõu § 16 lõikes 6 sätestatakse, et toetuse saaja peab alustama toetatava tegevuse elluviimisega hiljemalt nelja kuu jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest. Tegevuse alustamine tähendab toetuse saaja poolt toetatava tegevusega seotud siduvate kohustuste võtmist. Siduvate kohustuste all on mõeldud seda, et toetuse saaja on võtnud siduvaid lepingulisi kohustusi, näiteks tellinud seadmed, maksnud nende eest, sõlminud ehitustöö tegemiseks lepingu või teinud makseid ehitustööde tegemise eest. Toetuse saaja peab kavandatava tegevusega seotud siduvate kohustuste võtmist tõendama asjakohaste dokumentidega nagu sõlmitud leping,

maksekorraldus vms dokument, mis tõendab toetatava tegevusega seotud siduva kohustuse võtmist. Siduvate kohustuste võtmine näitab toetuse saaja tahet viia oma tegevused, mille kohta talle toetust on antud, ettenähtud tähtaja jooksul nõuetekohaselt ka lõpuni. Kui toetuse saaja ei ole võtnud siduvaid kohustusi nelja kuu jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, siis tunnistatakse taotluse rahuldamise otsus kehtetuks.

Eelnõu §-s 17 kehtestatakse toetuse saajale kohustused.

Eelnõu § 17 lõike 1 kohaselt peab toetuse saaja sihipärase kasutamise perioodi lõpuni võimaldama teostada auditit, järelevalvet ja teha muid toetuse saamisega seotud kontrole, sh võimaldama viibida toetuse saaja kinnisasjal ja ruumis ning läbi vaadata dokumente ja vara kohapeal; esitama auditi tegemiseks, järelevalve teostamiseks või muu kontrolli tegemiseks vajalikud andmed ja dokumendid määratud tähtaja jooksul; eristama selgelt oma raamatupidamises toetuse kasutamise seotud kulud ning neid kajastavad kulu- ja maksedokumentid muudest kulu- ja maksedokumentidest; teavitama viivitamata PRIA-t taotluses esitatud või toetatava tegevusega seotud andmete muutumisest või toetatava tegevuse elluviimist takistavast asjaolust, sealhulgas toetatava tegevusega seotud vara üleandmisest teisele isikule, pankrotimenetlusest, likvideerimismenetlusest. Samuti peab toetuse saaja tagama PRIA-le riigihangete registris juurdepääsu ostumenetlusele.

Toetuse saaja tagab, et omatarbeks taastuvenergia tootmiseks vajaliku ehitise ehitamise või materiaalse vara soetamise tulemusena ei ületa saadav tootmisvõimsus tema omatarbimise ulatust.

Ka peab toetuse saaja esitama toetuse kasutamise seotud seireks ja hindamiseks vajalikud andmed loodud loomakohtade arvu ja nende kogumaksumuse kohta.

Samuti peab toetuse saaja näitama avalikkusele, et tegemist on EAFRD toetuse abil elluviidava tegevusega, kasutades selleks ettenähtud sümbolikat komisjoni rakendusmääruses (EL) 2022/129 sätestatud nõuete kohaselt. Minimaalselt on seda võimalik teha toetuse saaja ametlikul veebisaidil, kui selline veebisait on olemas, samuti sotsiaalmeediakanalites. Seal tuleb anda toetust saanud tegevuse lühikirjeldus koos tegevuse eesmärkide ja tulemustega ja tõsta esile EL-ilt saadavat rahalist toetust. Juhul, kui tegevuse avaliku sektori toetuse kogusumma ületab 50 000 eurot projekti kohta, tuleb toetust saanud tegevusele lisada toetusega seotud teavet sisaldav selgitav tahvel või samaväärne elektrooniline kuva, millel tõstetakse esile EL-ilt saadavat rahalist toetust ja kujutatakse ka EL-i embleemi. Embleemi nõuded on sätestatud komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/129 II lisas.

Eelnõu § 17 lõige 2 sätestab, et toetuse saaja peab vastama kuni PRIA poolt viimase toetusosa maksmiseni eelnõu § 9 lõigetes 1, 2 ja 4 sätestatud nõuetele.

Nimetatud nõuete kohaselt peab toetuse saaja riikliku maksu võlg, sealhulgas maksuhalduri haldusaktiga kindlaks määratud intress, olema väiksem kui 100 eurot või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud. Maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg, mille tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas. Toetuse saaja suhtes ei tohi olla algatatud likvideerimismenetlust ega nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutist pankrotihaldurit või kohtuotsusega välja kuulutatud pankrotti või algatatud sundlõpetamist ja tal ei tohi olla kehtivat äriregistrist kustutamise hoiatust. Toetuse saajal ei ole kehtivat karistust erinevates seadustes (loomakaitse seadus, veterinaarseadus, väetiseseadus, jäätmeseadus, toiduseadus, söödaseadus, keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus, karistusseadustik) sätestatud teatud süüteo toimepanemise eest.

Eelnõu § 17 lõikes 3 sätestatakse toetuse saaja kohustused ja toetuse abil soetatud või ehitatud vara sihipäraseks kasutamiseks vajalikud eeldused, mis toetuse saajal peavad lisaks eelnevates lõigetes 1 ja 2 sätestatud täidetud olema.

Eelnõu § 17 lõike 3 punkti 1 kohaselt on toetuse saajal kohustus esitada toetatava tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid kuni kaheksas osas ühe taotluse kohta kahe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, kuid hiljemalt 30. juunil 2029.

Eelnõu § 17 lõike 3 punkti 2 kohaselt on toetuse saajal kohustus esitada toetatava tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid kalendriaastas kuni neljas osas ühe taotluse kohta arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, kuid hiljemalt 2029. aasta 30. juunil, kui vara soetatakse liisingulepingu alusel.

Eelnõu § 17 lõike 3 punkti 3 kohaselt peab toetuse saajal hiljemalt esimese maksetaotluse esitamise ajaks olema ehitise kohta ehitusluba või ehitusteatis ehitisregistrist kättesaadav, kui see on nõutud ehitusseadustiku kohaselt. Ehitusloa või ehitusteatisel olemasolu kontrollib PRIA ehitisregistrist. Ehitusseadustiku tähenduses teavitamis- või loakohustuslikud tegevused on loetletud ehitusseadustiku lisas 1. Ehitusloa või ehitusteatisel olemasolu näitab, et toetuse taotlejal on õigus seda ehitist vastavasse kohta ehitada või seadet paigaldada.

Eelnõu § 17 lõike 3 punkt 4 sätestab, et toetuse saajal peavad hiljemalt viimase maksetaotluse esitamise ajaks olema täidetud soetatud või ehitatud vara sihipäraseks kasutamiseks vajalikud eeldused. Näiteks kui toetatavaks tegevuseks on ehitise ehitamine, siis peab toetuse saajal hiljemalt viimase maksetaotluse esitamise ajaks olema kas ehitisregistris ehitise kohta kasutusluba või kasutusteatis, juhul kui see on nõutav ehitusseadustiku kohaselt või ta on alustanud menetlusega kasutusloa või kasutusteatisel saamiseks ehk ta on kohaliku omavalitsuse üksusele esitanud sellekohase taotluse või teavituse ja see kasutusluba või kasutusteatis on ehitisregistrist kättesaadav hiljemalt 31. detsembril 2029. Võrreldes teiste investeeringutoetustega, siis selle toetuse puhul sätestatakse toetuse taotlejatele teatav paindlikkus kasutusloa või kasutusteatisel esitamiseks, sest võttes arvesse, et sealihatootmise tegevusvaldkonnas tegutsemine eeldab keskkonna kompleksloa olemasolu, mille saamine võtab võtta märkimisväärselt aega ning mis on ka eelduseks kasutusloa saamiseks, siis ongi sätestatud, et toetuse saajad peavad vähemalt olema kohaliku omavalitsuse üksusele esitanud kasutusloa taotluse.

Ehitusseadustiku kohaselt võib ka materiaalse vara paigaldamine olla ehitustegevus ning ka sel juhul peab toetuse saajal olema hiljemalt viimase maksetaotluse esitamise ajaks ehitisregistris ehitise kohta kasutusluba või esitatud kasutusteatis, kui see on nõutav ehitusseadustiku kohaselt. Kasutusloa või kasutusteatisega tõendatakse, et valminud ehitist või paigaldatud materiaalne vara (toetatav tegevus) vastab ettenähtud nõuetele ning seda võib kasutada nõuete ja kasutusotstarbe kohaselt. Seega võimaldab kasutusluba või kasutusteatis tagada, et ehitist või teatud juhtudel materiaalsel vara saab hakata sihtotstarbeliselt kasutama. Toetuse abil soetatud või ehitatud vara peab olema sihtotstarbeliselt kasutuses kolm aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest ehk sihipärase kasutamise perioodi lõpuni.

Eelnõu §-s 18 on sätestatud maksetaotluse esitamine ja nõuded maksetaotlusele. Toetuse maksmise aluseks on toetuse saaja esitatud maksetaotlus. Toetuse maksmiseks esitab toetuse saaja elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu PRIA-le maksetaotluse koos asjakohaste andmete ja dokumentidega.

Eelnõu § 18 lõike 1 kohaselt esitab toetuse saaja pärast toetatava tegevuse täielikku või osadena elluviimist toetuse maksmiseks maksetaotluse PRIA-le alles peale seda, kui on täidetud järgmised tingimused:

- 1) töö on tehtud või teenus on osutatud ja vastu võetud;
- 2) vara on soetatud ja oma valdusesse või omandisse saadud ning
- 3) töö, teenuse või vara eest on tasutud.

Eelnõu § 18 lõige 2 täpsustab andmed, mis maksetaotluses esitatakse:

- 1) toetuse saaja ärinimi ja äriregistri kood ning selle taotluse viitenumber, mille kohta maksetaotlus esitatakse;
- 2) toetuse summa, mille maksmist taotletakse;
- 3) teave toetatava tegevuse maksumuse ja selle osalise või täieliku tasumise kohta;
- 4) teave toetatava tegevuse elluviimist tõendavate dokumentide kohta;
- 5) andmed toetatava tegevuse kogumaksumuse muutumise kohta;
- 6) teave selle kohta, kui tegevuse elluviimist on eelnõu § 21 alusel rahastatud enne töö või teenuse tellimise või vara soetamise eest tasumist.

Eelnõu § 18 lõige 3 täpsustab, et koos maksetaotlusega tuleb esitada ka järgmised dokumendid:

- 1) selle isiku väljastatud arve-saateleht või arve, kellelt toetuse saaja tellis töö või teenuse või soetas vara;
- 2) punktis 1 nimetatud arve-saatelehel või arvel märgitud rahalise kohustuse tasumist tõendav maksekorraldus või väljatrükk või arvelduskonto väljavõte;
- 3) selle isiku väljastatud tehtud töö või osutatud teenuse üleandmist-vastuvõtmist tõendav dokument, kellelt toetuse saaja tellis töö või teenuse, kui toetatavaks tegevuseks on ehitamine;
- 4) ehitustegevuse kuluaruanne iga ehitise kohta, kui toetatavaks tegevuseks on ehitamine.

Eelnõu § 18 lõikes 4 sätestatakse, millised dokumendid tuleb toetuse saajal koos maksetaotlusega PRIA-le lisaks esitada, kui toetus makstakse välja liisingulepingu alusel soetatud vara puhul. Liisingulepinguga soetatud vara puhul esitab toetuse saaja maksetaotluse esmakordse esitamise korral ning liisingulepingu või maksegraafiku muutumise korral liisinguandja ja toetuse saaja vahel sõlmitud liisingulepingu, millest selgub liisingulepingu lõppemise kuupäev, maksegraafik ja liisingueseme üleandmise akti, ning selle isiku väljastatud arve-saatelehe või arve, kellelt liisinguandja liisingueseme soetas. Maksetaotluse igakordse esitamise korral esitab toetuse saaja liisinguandja poolt toetuse saajale väljastatud arve-saatelehe või arve ning vastavalt sellel arve-saatelehel või arvel märgitud rahalise kohustuse tasumist tõendava maksekorralduse või väljatrüki või arvelduskonto väljavõtte.

Eelnõu §-s 19 sätestatakse maksetaotluse kontrollimine.

PRIA kontrollib vastuvõetud maksetaotluses ja toetatava tegevuse elluviimist tõendavates dokumentides esitatud andmete õigsust ning elluviidud toetatava tegevuse vastavust taotluse rahuldamise otsuses sätestatud tingimustele, Euroopa Liidu asjakohastele õigusaktidele ning ELÜPS-ile ja selle alusel kehtestatud õigusaktidele.

Eelnõu §-s 20 sätestatakse toetuse maksmine.

Eelnõu § 20 lõige 1 sätestab, et toetus makstakse välja üksnes abikõlblike kulude hüvitamiseks ning vaid juhul, kui toetuse saaja on toetatava tegevuse elluviimisel järginud kõiki nõudeid.

Eelnõu § 20 lõike 2 kohaselt teeb PRIA toetuse maksmisest keeldumise otsuse, kui enne toetuse maksmist tehakse kindlaks ELÜPS-i § 28 lõikes 3 sätestatud taotluse rahuldamata jätmise alused. ELÜPS-i § 28 lõikes 3 sätestatu kohaselt tehakse lisaks Euroopa Liidu õigusaktides sätestatud alustele taotluse rahuldamata jätmise otsus, kui esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:

- toetuse taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta toetuse andmise ja kasutamise nõuetele, kui Euroopa Liidu õigusaktidest ei tulene teisiti;
- toetuse taotleja ei esita ega tee teatavaks menetluses tähtsust omavaid asjaolusid ja tõendeid või takistab kohapealse kontrolli tegemist;
- taotlust ei rahuldata ELÜPS-i § 28 lõike 1, 2, 6, 7 või 8 kohaselt;
- taotluses või taotluse menetluse käigus on teadlikult esitatud valeandmeid.

Eelnõu § 20 lõige 3 sätestab, et kui enne toetuse maksmist tehakse kindlaks, et toetuse saaja on rikkunud toetatava tegevuse elluviimise nõudeid või ei ole täitnud muid toetuse saaja kohustusi,

võib PRIA rikkumise raskust, ulatust, püsivust ja korduvust arvestades vähendada makstavat toetust või keelduda toetuse maksmisest.

Nimetatud toetuse vähendamise või toetuse maksmisest keeldumise puhul ei ole tegemist ELÜPS 12. peatükis sätestatud kaitsemeetmega (halduskaristusega), vaid eeskirjade eiramise tõttu põhjendamatust soodustusest ilma jäämisega. See, mis ulatuses toetust vähendatakse, oleneb konkreetsest rikkumisest ning toetuse vähendamise ulatus otsustatakse kaalutlusõiguse alusel. Eelviidatud rikkumise elemente tuleb mõista järgmiselt:

- 1) nõuete rikkumise raskusaste sõltub eelkõige selle tagajärgede olulisusest, võttes arvesse võetud kohustuste eesmärki, mida ei ole täidetud;
- 2) nõuete rikkumise ulatus sõltub eelkõige selle mõjust kogu tegevusele;
- 3) kestus sõltub eelkõige selle mõju ajalisest ulatusest või sellest, kas seda mõju on võimalik mõistlike vahenditega lõpetada;
- 4) kordumine sõltub sellest, kas ühe ja sama toetusetaaja puhul on avastatud samalaadseid rikkumisi seoses ühe ja sama meetme või tegevusliigiga eelmise või kestva programmiperioodi jooksul.

Nii taotluse kui maksetaotluse menetlemisel tuleb nõuetest möödaminemisi hinnata selle järgi, kas tegemist on toetusõiguslikkuse nõuete rikkumisega või mitte. Toetusõiguslikkuse nõuded on toetuse taotlejale ja toetatavale tegevusele esitatud nõuded ehk nõuded, mis piiritlevad toetuse sihtgrupi ja toetusõigusliku tegevuse. Kui rikutud on toetusõiguslikkuse nõuet – näiteks toetust tuleb taotlema isik või toetus määratakse ekslikult isikule, kes ei ole tegelenud põllumajandustoodete tootmisega, siis see isik ei ole üldse õigustatud toetust saama ning toetuse vähendamine ei ole antud juhul asjakohane.

Eelnõu § 20 lõikes 4 täpsustakse ajavahemikku, mille jooksul PRIA teeb toetuse saaja esitatud maksetaotluse alusel toetuse maksmise otsuse. Otsus tuleb teha sellise aja jooksul, et toetusraha oleks võimalik kanda toetuse saaja arvelduskontole kolme kuu jooksul arvates eelnõu §-s 18 nimetatud nõuetekohaste dokumentide esitamist.

Eelnõu § 20 lõike 5 kohaselt teeb PRIA toetuse maksmisest keeldumise otsuse 25 tööpäeva jooksul arvates toetuse maksmisest keeldumise aluseks olevast asjaolust teadasaamisest. Toetuse maksmisest keeldumise otsuse korral tunnistab PRIA taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks.

Eelnõu §-s 21 on sätestatud toetuse väljamaksmine enne kulutuste tegemist.

Toetuse võib ELÜPS-i § 30 lõike 1 ja lõike 3 punkti 1 kohaselt riigieelarvelistest vahenditest välja maksta pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemist enne töö või teenuse tellimise või vara soetamise eest tasumist tagatist nõudmata, kui töö või teenus on lõpetatud või vara on üle antud ning toetuse saaja on selle vastu võtnud ja selle eest tasunud vähemalt omafinantseeringuga võrdse summa ning kui toetuse saaja on piisavalt usaldusväärne. Toetuse väljamaksmist enne kulutuste tegemist ei kohaldata siiski liisingulepinguga soetatava vara puhul (sätestatud käesoleva paragrahvi lõikes 5).

ELÜPS-i § 30 lõike 8 kohaselt loetakse toetuse saaja piisavalt usaldusväärseks, et rahastada toetatava tegevuse elluviimist tagatist nõudmata, kui on täidetud kõik järgmised tingimused:

- 1) tal ei ole riikliku maksu võlgnevust või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud ning maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg tasunud ajakava kohaselt;
- 2) tema või tema suhtes valitsevat mõju omava isiku suhtes ei ole algatatud likvideerimis- ega pankrotimenetlust;
- 3) ta on varem riigieelarvelistest või muudest EL-i või välisvahenditest saadud ja tagasimaksmisele kuulunud summa tagasi maksnud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral on tagasimaksed tasunud ettenähtud tähtpäevaks ja summas;
- 4) ta on varem ELÜPS-i § 28 või käesoleva paragrahvi lõike 1 kohaselt saadud toetust kasutanud sihipäraselt ja tähtpäevaks.

Omafinantseeringuga võrdne summa on rahasumma, mille toetuse saaja tasub isikule, kes osutab esitatud toetatava tegevuse pakkumuse alusel toetatava tegevuse elluviimiseks toetuse saajale teenust, tegi tööd või müüs vara. Omafinantseeringuga võrdse rahasumma hulka loetakse selle isiku, kellelt toetuse saaja teenust või tööd tellis või vara soetas, väljastatud arve-saatelehel või arvel kajastatud kõik abikõlblikud kulud, millest on maha arvestatud toetuse maksmise otsuse alusel toetuse saajale makstav summa (ehk enne toetuse maksmise otsuse tegemist peab toetuse saajal olema arve-saatelehel või arvel kajastatud abikõlblike kuludest tasutud ainult see osa, mis jääb alles, kui arve-saatelehel või arvel kajastatud abikõlblike kulude kogusummast on arvestatud maha toetusmäära alusel kuludokumentide kajastatud abikõlblike kulude põhjal arvutatud toetuse summa), ning kõik mitteabikõlblikud kulud, mis on nimetatud arve-saatelehel või arvel kajastatud. Näiteks kuulub arve-saatelehel või arvel kajastatud mitteabikõlblike kulude (mis peavad toetuse saajal olema tasutud enne toetuse maksmise otsuse tegemist) hulka toetatava tegevuse käibemaks, kui toetuse saaja on käibemaksukohustuslane, ning ka muud mitteabikõlblikud kulud, mis on mingil põhjusel kuludokumentides kajastatud.

Toetatava tegevuse elluviimise rahastamine võib toimuda selliselt, et igal arve-saatelehel või arvel märgitud rahalisest kohustusest on tasutud omafinantseeringuga võrdne rahasumma, või selliselt, et maksetaotluses kõikidel arve-saatelehtedel või arvetel märgitud rahaliste kohustuste summast on tasutud vähemalt omafinantseeringuga võrdne rahasumma.

Eespool kirjeldatud viisil toetatava tegevuse elluviimise rahastamist sooviv toetuse saaja esitab PRIA-le taotluse koos omafinantseeringuga võrdse rahasumma tasumist tõendavate dokumentidega. PRIA teeb toetuse maksmise otsuse pärast kulude abikõlblikkuse kontrollimist, arvestades seejuures toetuse saaja usaldusväärsust, ning kannab toetuse maksmise otsuste alusel määratud raha toetuse saaja arvelduskontole.

Toetuse saaja võib toetuse maksmise otsuse alusel saadud raha kasutada üksnes selle isiku väljastatud arve-saatelehel või arvel märgitud toetatava tegevuse abikõlblike kulude eest tasumiseks, kellelt toetuse saaja tellis teenust või tööd või soetas vara. Toetuse saaja tasub pärast toetuse maksmise otsuse alusel saadud raha laekumist viivitamata kuludokumentide alusel tasumata jäänud kogusumma sellele isikule, kellelt ta tellis teenuse või töö või soetas vara.

Tasumise tõendamiseks esitab toetuse saaja PRIA-le seitsme tööpäeva jooksul arvates toetuse maksmise otsuse alusel saadud raha laekumisest vastava teabe koos maksmist tõendavate dokumentidega (arve-saatelehel või arvel märgitud rahalise kohustuse tasumist tõendav maksekorraldus või väljatrükk või arvelduskonto väljavõte). Toetuse maksmise korral arvestatakse otsuse kohaselt väljamakstavast toetusrahast tasaarvelduse korras maha toetuse maksmise otsuse alusel toetuse saajale makstud raha. Toetuse maksmisest keeldumise korral maksab toetuse saaja maksmise otsuse alusel saadud raha asjaomases ulatuses tagasi. Kui kuludokumentide alusel tasumata jäänud kogusumma tasumise ja PRIA-le nõutavate dokumentide esitamise tähtaegadest ei ole kinni peetud, siis on PRIA-l õigus edaspidi keelduda toetuse saaja toetatava tegevuse elluviimise rahastamisest enne töö, teenuse või vara eest tasumist või nõuda toetuse maksmise otsuse alusel makstud raha tagasi. Samuti on PRIA-l õigus keelduda toetatava tegevuse elluviimise rahastamisest enne töö, teenuse või vara eest tasumist, kui esitatud kuludokumentid ei vasta nõuetele või ei ole piisavalt selged ja läbipaistvad.

Toetatava tegevuse rahastamine enne kulutuste tegemist toimub olemasoleva sekkumise eelarve piires ega too kaasa täiendavat rahavajadust riigieelarvest.

Eelnõu §-s 22 sätestatakse, et määruse alusel esitatud dokumente säilitab PRIA kuni 31. detsembrini 2039.

Eelnõu §-s 23 sätestatakse, et PRIA teavitab toetuse saajat tema andmete avalikustamisest ning töötlemisest. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artiklites 98 ja 99

sätestatud alustel ja korras. Iga liikmesriik avaldab toetuse saajate kohta osutatud teabe ühelaadsal veebisaidil. Eestis on selleks veebisaidiks www.pria.ee. Teave on avalikkusele kättesaadav kaks aastat alates selle esialgsest avaldamisest. Liikmesriigid ei avalda juriidiliste isikute puhul toetuse saaja nime ega füüsilisest isikust toetuse saaja puhul tema ees- ja perekonnanime kui makstav toetus on 1 250 eurot või väiksem.

Eelnõu §-s 24 muudetakse regionaal- ja põllumajandusministri 20. jaanuari 2026. a määrust nr 5 „2026. aastal ja järgnevatel aastatel „Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027” sekkumiste raames antavad toetused”, lisades 2026. aastal antavate toetuste nimekirja ka sekkumise 2.7 „Põllumajandustootjate tootlikud investeeringud”. ELÜPSi § 11 lõike 1 kohaselt kehtestab regionaal- ja põllumajandusminister määrusega strateegiakava sekkumiste raames ühel või mitmel kalendriaastal antavad toetused. ELÜPSi § 11 lõike 6 kohaselt ei teki toetuse taotlemise õigust, kui selle toetuse andmist vastaval kalendriaastal ei ole regionaal- ja põllumajandusminister otsustanud. Sekkumine 2.7 on strateegiakavasse lisatud 2026. aastal selle 5. muudatuste raames, mistõttu ei saanud selle rakendamist 2026. a jaanuaris veel otsustada.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186); Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 187–261); komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/129, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 kohaseid õliseemnete, puuvilla ja veinivalmistamise kõrvalsaadustega seotud sekkumisviise ning liidu toetuse ja ÜPP strateegiakavadega seotud teavitamis-, avalikustamis- ja nähtavusnõudeid käsitlevad normid (ELT L 20, 31.01.2022, lk 197–205).

Eelnõus nimetatud Euroopa Liidu õigusaktid on kättesaadavad Euroopa Liidu Teataja veebilehel <http://eur-lex.europa.eu>.

4. Määruse mõjud

Määrus aitab kaasa Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika perioodi 2023–2027 erieesmärkide saavutamisele, milleks on suurendada turule orienteeritust ja põllumajandusettevõtete konkurentsivõimet nii lühi- kui ka pikaajaliselt, pöörates suuremat tähelepanu teadusuuringutele, tehnoloogiale ja digitaliseerimisele ning parandada Euroopa Liidu põllumajanduse reageerimist ühiskonna nõudlusele toidu ja tervise vallas (hõlmab nii ohutut, toitvat ja säästvalt toodetud toitu, toidu raiskamise vähendamist kui ka loomade heaolu tagamist).

Toetuse andmise eesmärk on põllumajandustootjate majandusliku võimekuse ja konkurentsivõime tõstmine. Sekkumine tuleneb vajadusest tõsta põllumajanduse ja toidusektori ettevõtjate konkurentsivõimet, keskkonna, kliima ja ressursitõhususe alast tulemuslikkust.

Määruse kehtestamine ei too endaga kaasa organisatsioonilisi muudatusi avalikus sektoris. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi haldusalas ei muutu määruse jõustumisel ülesannete ega pädevuse jaotus.

Määruse rakendamisest ei tulene välissuhetealast, sotsiaalset, sealhulgas demograafilist mõju, samuti ei oma määruse muudatused mõju riigi julgeolekule ega kohaliku omavalitsuse

korraldusele. Toetus hõlmab kogu Eesti territooriumi ning tagab võimalused ja toetuse kõikidele Eesti piirkondadele, kuid võttes arvesse, et sealihatootmise tegevusvaldkonnas tegutsevad ettevõtjad paiknevad eelkõige maapiirkondades, panustab see maapiirkondade mahajäämuse vähendamisse. Määruse rakendamiseks vajalikke menetlustoiminguid teeb PRIA, kellel on olemas määruse menetlemiseks vajalik haldussuutlikkus ja tehniline võimekus.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Strateegiakava sekkumise liigi „Investeeringud“ sekkumise 2.7 „Põllumajandustootjate tootlikud investeeringud“ avaliku sektori kogueelarve on 13 750 000 eurot, millest Euroopa Liidu kaasrahastus EAFRD-st on 5 550 000 eurot ja kohustuslik Eesti rahastus 3 700 000 eurot ning Eesti riigi poolne täiendav rahastus 4 500 000 eurot.

Määruse rakendamiseks vajalik Eesti kaasrahastus on kehtivas riigieelarves ja riigi eelarvestrateegias ette nähtud ning määruse rakendamine ei too kaasa vajadust täiendavate vahendite eraldamiseks riigieelarvest.

Määruse rakendamine ei too kaasa tulusid riigieelarvesse.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ning Kliimaministeeriumile.

Kuna Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ja Kliimaministeerium ei ole Vabariigi Valitsuse 13. jaanuari 2011. a määruse nr 10 „Vabariigi Valitsuse reglement“ § 7 lõike 4 kohaselt ettenähtud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud ega jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse nende poolt eelnõu nimetatud määruse § 7 lõike 4 kohaselt kooskõlastatuks.

Rahandusministeerium kooskõlastas eelnõu kahe märkusega. Esiteks paluti eelnõus või seletuskirjas täpsustada, et määruse §-des 6 ja 7 sätestatud ostumenetluse nõuded ei asenda riigihangete seadusest tulenevaid kohustusi ning riigihangete seaduse kohaldumise korral tuleb lähtuda riigihangete seaduses sätestatud nõuetest. Selle ettepanekuga ei saa arvestada, sest antud sekkumise raames saavad toetust taotleda üksnes põllumajandustootjad (ettevõtjad), kes ei ole riigihangete seaduse mõistes hankekohustuslased. Kuna toetuse sihtrühm on piiratud ja avalik-õiguslikud või muud hankekohustuslikud isikud ei saa sellest sekkumisest toetust taotleda, ei teki praktikas olukorda, kus toetuse saaja peaks kohaldama riigihangete seaduse kohaseid hankemenetlusi või valima registris muud hankija alaliiki.

Teiseks esitati tähelepanek, et eelnõu lubab toetust kuni 65% abikõlblikest kuludest, kuid hindamiskriteeriumis 3.1 on ette nähtud hindepunktid toetuse määrale 60,00%, seejärel 50,01–59,99%, 40,01–50,00% ja 15,00–40,00%. Vahemik 60,01–65,00% on katmata, mistõttu sellise määraga taotlust ei saaks selle hindamiskriteeriumi alusel hindepunkte. Sellise vahemiku eest hindepunktide andmine on välistatud tulenevalt sellest, et hindamiskriteeriumis 3.1 eesmärgiks on eelistada just neid toetuse taotlejaid, kes panustavat toetatava tegevuse elluviimisesse võimalikult palju omavahendeid. Mida suurem on toetuse taotleja omafinantseering (ehk mida väiksem on küsitav toetuse määr), seda kõrgemad on antavad hindepunktid. Toetuse määra vahemikule 60,01% kuni 65,00% ei ole hindepunkte ette nähtud (toetuse taotleja saab 0 punkti), kuna eelistatakse selliste tegevuste elluviimist, kus omafinantseering on suurem. Toetuse taotlejal on õigus küsida toetust kuni 65%, kuid hindepunkte antakse vaid juhul, kui taotletav toetuse määr on kuni 60%.

Eelnõu esitati arvamuse andmiseks PRIA-le, kes ei esitanud eelnõu kohta lisaettepanekuid.

(allkirjastatud digitaalselt)

Triin Kõrgmaa

Kantsler